

מרכולת

מסכת מועד קטן מן תלמוד ירושלמי

פירוש קצר-- על דרך פשט בלי נטות ימין ושמאל---
מקווקוו הדק היטב

(מלוקט מן חכמינו)

יהושע יהודה גליק

אדר ראשון תשע"א

מסכת מועד קטן פרק א

הלכה א משנה משקין בית השלחין a irrigated field במועד ובשביעית, בין ממעיין שיוצא בתחלה עכשיו במועד התחיל לנבוע בפעם ראשונה בין ממעיין שאין יוצא בתחלה. אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון swipe & bucket ואין עושין עוגיות cavities dug around the tree לגפנים :

גמרא ניחא מעיין שלא יצא בתחילה, מעיין שיוצא בתחילה ולא טריח הוא? אלא כר"מ דר"מ אמר משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל. והקילו גם בזה א"ר יוסי דברי הכל, כשהיה אחד ונעשה שנים, או שהיו מימיו מועטין ונתברכו : לא הוי טירחא כ"כ

ותני כן : מעיין שיצא בתחילה משקין ממנו אפילו שדה בית הבעל דברי ר"מ. וחכ"א אין משקין ממנו אלא שדה בית השלחין שחרבה. וצורך גדול יש. על דעתיה דר"מ משקין ממנו דבר שאינו אבד ודבר שהוא טריח. על דעתיה דרבנן אין משקין ממנו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד דבר שאינו טריח. כגון מעיין שכבר הוחזק

אבד וטריח, מה אמרי בה רבנן? שמא שרי אף ממעיין שיצא מתחילה-כיון שהוא אבוד נישמענה מן הדא :??? כל שהוא פסידה והולכת, זו היא בית השלחין. {עמדה מלהכחיש, זו בית הבעל מחלוקת דר"מ וחכמים}

עד כמה תשהא ותיעשה בית השלחין? אבל שהה יותר מזה, שוב אינה "חוזרת" למצב של רעננות בית השלחין, ואסור להשקותה במועד עד כדי שתשהא שנים שלשה ימים קודם לרגל. נישמענה מן הדא : חכריתשם נהר נגיבשה קומי מועדא תלתא יומין, חזר במועדא. אתא עובדא קומי רב חונה ואמר אילין דאכחשין ישתיין, אילין דלא אכחשין כי כבר הופסדו לא ישתיין.

{ר' יונה ור' יוסי הורון בהדה "מקרת דצילייא" שם שדה דהוון
זריעה סערין, מיחצדינון במועדא דלא יפקען, וייבדן }

ניחא מי קילון, מי גשמים? א"ר יוחנן גזרו מי גשמים מפני
שהן כמי קילון.

ר' ביסנא בשם ר' לא שנו אלא במועד הא בשביעית מותר. מי
קילון מה בין שביעית מה בין מועד? שביעית ע"י שהיא מותרת
במלאכה, התירו בין דבר שהוא טריח בין דבר שאינו טריח.
מועד ע"י שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר שהוא
אבד ובלבד דבר שאינו טרח. ואית דבעי מישמענה מן הדא
שביעית ע"י שזמנו מרובה התירו. וא"א לאסור כל השנה מועד ע"י
שזמנו קצר אסרו. אותן שבעה ימים האחרונים של שנת השביעית
לא מסתברא מיעבדינן בשבעה ימי הרגל ויהיו אסורין?

ר' ירמיה בעי מי תמציות drippings of rain gathering in pools שלא פסקו
מה הן? להשקות מהן נישמענה מן הדא תוספתא מקוואות אלו הן מי
תמציות: כל זמן שהגשמים יורדין וההרים בוצצין. פסקו
גשמים, אע"פ שהרים בוצצין trickles הרי הן כמי תמציות.
פסקו מלהיות בוצצין הרי הן כמי גביים. ???נראה שפשט לאיסור

עד איכן? עד מתי מותר להשקות ממי תמציות? חייה בר בון בשם ר' יוחנן עד
כדי שתפרח הכרית. Vegetation start blossoming on the grooves formed by the
רבי לעזר בי יוסי בשם רבי תנחום בי ר' חייה עד
running water כדי שיעשו כרגלי האווז. מתפשטות לכמה מקומות—אים אין "חריץ" עמוק
במק"א—סימן שכבר פסקו הגשמים

רבי ירמיה בעי פריחה הכרית ולא פסקו, ???ירדו גשמים אחר שכבר פרחו—
(זכור: "פריחה" היא "סימן" לפסיקת "עונת הגשם"!) למפריעו הוא נעשה כמעין
או מיכן ולבא? ליידה מילה? למאי נפק"מ? הטביל בו מחטים
וצינורות. אין תימר למפריעו הוא נעשה מעין טהרו, אין
תימר מיכאן ולבא לא טהרו.

רבי לעזר בי רבי יוסי שאל אילין אגטרגטיא cascade /cataract מה
את עביד לון כמי קילון או אינן כמי קילון?

בריכה pool שנתמלאת מן המעיין, והפסיק המעיין מתוכה,
מהו להשקות ממנה? מי חשוב כהשקאה ממעיין, שמותר נישמענה מן
הדא: אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון.
מה אנן קיימין? אם בשעה שהגשמים יורדין, והלא כמשקין
ליס הגדול הן. איך אפשר לאסור? אלא כי נן קיימין בשעה שפסקו
גשמים. אם בשעה שפסקו גשמים, לא כבריכה שנתמלאת מן
המעיין והפסיק המעיין מתוכה היא!! ואת אמר אין משקין
ממנה! הדא אמרה בריכה שנתמלאת מן המעיין והפסיק
המעיין מתוכה אין משקין ממנה.

בריכה שנתמלאת מן הקילון, והמשיך המעיין לתוכה, מהו
להשקות ממנה? יש כאן "עירוב" מעיין וקילון נישמענה מן הדא: שדה
בית השלחין שניטופה לתוך שדה בית השלחין אחרת, ונעשה
"בריכה" משקין ממנה מהבריכה א"ר ירמיה ועודה מנטפת. וכי
מחמת הניטוף היא יכולה להשקות!! לא מחמת עצמה שהיא
מליאה!! ואת אמר משקין ממנה!! הדא אמר בריכה
שנתמלאת מן הקילון והמשיך המעיין לתוכה משקין ממנה.

ותני שמואל כן: הפוסקין!!! והבריכה pools שמילאן קודם לרגל,
לא ישקה מהן ברגל. אם היתה אמת המים=מעין עוברת
ביניהן, משקה מהן ואינו נמנע:

ואין עושין עוגיות לגפנים. אלו הן עוגיות אלו הן הבדידין
שבעיקרי אילנות. כיי דתנינן תמן כלים 29:7 יד הבדיד ארבעה:

הלכה ב משנה ר' אלעזר בן עזריה אומר אין עושין את
האמה בתחילה במועד ובשביעית

וחכ"א עושין את האמה בתחילה בשביעית, ומתקנים את
המקולקלות במועד

ומתקנין את קילקולי המים שברשות הרבים וחוטטין אותן.

ומתקנים את הדרכים ואת הרחובות ואת מקוות המים. ועושין כל צורכי הרבים. ומצינין על הקברות. ויוצאין אף על הכלאים:

גמרא תמן תנינן שביעית 3: 3 ר' לעזר בן עזריה אוסר להוציא זבל לשדה בשביעית עד שיעמוק שלשה או עד שיגביה שלשה או עד שיתן על הסלע.

פתר לה תרין פתרין: בשהיה לו דבר ממועט בתוך "ביתו" מערב שביעית, והוא מבקש להוציאו בתוך שדהו בשביעית, הרי זה מוסיף עליו והולך משיפסקו עוברי עבירה. רבי לעזר בן עזריה אוסר

מה טעמא דר' לעזר בן עזריה? שמא לא ימצא לו זבל, להוסיף, עד שיחא "אוצר של אשפה" ונמצא מזבל את אותו המקום. אתיא דר' לעזר בן עזריה כר' יוסי כמה דר' יוסי אומר ב"מ 5: 7 אין זבל מצוי, כן ר' לעזר בי"ע אמר אין זבל מצוי.

פתר לה פתר חורין כשהיה לו דבר ממועט בתוך "שדהו" בערב שביעית והוא מבקש להוציאו לתוך שדהו בשביעית, ה"ז מוסיף והולך משיפסקו עוברי עבירה. ר' לעזר בן עזריה אוסר.

מ"ט דר' לעזר בן עזריה? שמא לא ימצא לו זבל ונמצא מזבל את אותו מקום. ולא כבר הוא מזובל מערב שביעית. ר' ירמיה ר' בון חייה בשם ר' בא בר ממל מפני מראית העין עד שיוציא עשר משפלות כאחת. ולית לרבנן מפני מ"ע? א"ר אידי דחוטרא, סלו ומגריפו מוכיחין עליו שהוא עושה אשפה.

ר' יוסי בי ר' בון אמר אילין שמועתא דהכא: דתנינן תמן רבי לעזר בן עזריה אומר אין עושין את האמה בתחילה במועד

ושביעית. א"ר ירמיה האיסור בשביעית- מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה. עיי קרקע רפוייה שנותן שם ר' ירמיה ר' בון בר חייה בשם ר' בא בר ממל, מפני מראית העין. נראה כחורש בשביעית

הוון בעיי מימר מאן דאמר תמן מפני מראית העין, וכא מראית העין. מ"ד תמן מפני שהוא מכשיר את צדדיה לזריעה, וכא מה אית לך? !להוציא זבל לאשפה אים דעתו להוסיף!! לית לך אלא כהדא שמא לא ימצא לו עוד זבל ונמצא מזבל את אותו המקום.

מה נפק מן ביניהון? חפר לעשות אמה של בנין. משום "מכשיר" ליכא.

הכל מודין שאם היה לו שם אבנים או צרורות או סיד או גיבסס מותר : כיון שמונח שם מוכן, משום מראית עין נמי ליכא

ומתקנין את המקולקלות במועד. דבר שהוא לצורך המועד, אבל דבר שאינו לצורך המועד אסור. בשל יחיד, אבל בשל רבים אפי' דבר שאינו לצורך המועד מותר.

כהדא דבני דסכותא איתפחתת במועדא מרחץ של "סכותא" נשבר ושרא לון רבי אבהו מעבדינה במועדא. בטריח וכיוני לא! סברון מימר ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד. ואפשר לדחותו אחר המועד! אמרין אין לא מתעבדא כדון, לא מתעבדא עוד.

איירא channel-duct דציפורין איתפחת במועדא, חברייא סברין מימר שרי מן הדא : ומתקנין את קילקולי המים. א"ר פינחס לא אסר ר' ירמיה אלא משם הלכות הפטיש. משמיע קול

בית עלמא דבר מקטיא name איתפחת במועדא. רב חונה סבר מימר שרי מן הדא : ועושין כל צורכי הרבים. א"ל ר' מנא ולא תני שמואל להתיר "חפירת" בורות של רבים אלא להיות שפין את סדקיהן. וחוטטין אותן. וכן אסור בניין חדש

וחוטטן אותן. גרפין לון כיי דתנינן תמן החוטט בצינור לקבל צורות

ועושין כל צורכי הרבים. אלו הן צורכי הרבים: דנין דיני ממונות ודיני נפשות דיני מכות ופודין את השבויין וערכים וחרמים והקדישות ומשקין את הסוטה ושורפין את הפרה ועורפין עגלה ערופה. ורוצעין עבד עברי ומטהרין את המצורע ומפרקין את המנעל מעל גבי האימוס אבל לא מחזירין אותו:

ומציינן על הקברות. לא כבר ציינו מאדר. תיפתר שירד שטף של גשמים ושטפו:

ויוצאין אף על הכלאים. לא כבר יצאו באדר?! תיפתר שהיתה השנה אפילה ואין הצמחים ניכרים.

ומניין לציון? ר' ברכיה ר' יעקב בר בת יעקב בשם ר' חונייה דברת חוורן. ר' יוסה אמר לה רבי יעקב בר אחא בשם ר' חונייה דברת חוורן ר' חזקיה ר' עוזיאל בריה דר' חונייה דברת חוורן: (ויקרא יב) וטמא טמא יקרא כדי שתהא טומאה קוראה לו בפיה ואומרת לו פרוש!

ר' לא בשם ר' שמואל בר נחמן (יחזקאל לט) ועברו העוברים בארץ וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון. עצם- מיכן שמציינן על העצמות. אדם- מיכן שמציינן על השדרה ועל הגולגולות. ובנה- מיכן שמציינן על גבי אבן קבועה. אם אומר את על גבי אבן תלושה אף היא ???מתגלגל

אבן אחת מצויינת-אף על פי שאין מקיימין כן- המאהיל עליה טמא, אני אומר מת קמצוע a mangled body(that does not occupy more than one stone) היה נתון תחתיה. היו שתים המאהיל עליהן טהור, ובניהן טמא. אם היה חרוש=קרקע "חרושה" בינתיים, הרי הן כיחידות. ביניהן טהור סביבותיהן טמא.

תני אין מציינין על הבשר, שמא נתאכל הבשר. ר' יוסטא בר שונם בעא קומי ר' מנא ולא נמצא מטמא טהרות למפרע! אף קודם שנתאכל אמר ליה מוטב יתקלקלו בו לשעה, ואל יתקלקלו בו לעולם:

הלכה ג משנה רבי אליעזר בן יעקב אומר: מושכין את המים מאילן לאילן, אבל לא ישקה את כל השדה כולה.

זרעים שלא שתו לפני המועד, לא ישקם במועד.

וחכמים מתירין בזה ובזה: שתי חומרות דראב"י

גמרא רבי מנא אמר לה סתם. רבי אבין בשם שמואל בסתם חלוקים. מה אנן קיימין אם במרווחין דברי הכל אסור להשקות השדה כולה אם ברצופין דברי הכל מותר. אלא כי נן קיימין בנטועין מטע עשר לבית סאה. רבי ליעזר בן יעקב עבד לון כמרווחין, ורבנן עבדין לון כרצופין.

הא רבנן אמרי במרווחין אסור להשקות. מהו להמשיך? נילף הדא דרבנן מן דרבי ליעזר בן יעקב. כמה דר' ליעזר בן יעקב אמר במרווחין אסור להשקות ומותר להמשיך. כן רבנן אמרי במרווחין אסור להשקות ומותר להמשיך.

ולא כן סברין מימר במרווחין דברי הכל אסור, שאין צורך כ"כ והן עפר לבן מותר ל"הרביץ" עפר לבן לא כמרווחין הוא!! ושרינן ליה בשביעית! אלא כאן בשביעית וכאן במועד. מה בין שביעית ומה בין מועד? שביעית על ידי שהוא מותרת במלאכה, התירו בין דבר שהוא טריח בין דבר שאינו טריח. מועד ע"י שהוא אסור במלאכה, לא התירו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד דבר שאינו טריח. ואית דבעי מימר נישמענה מן הדא: שביעית על ידי שזמנה מרובה התירו, מועד על ידי שזמנו קצר אסור. {אותן

שבעת ימים האחרונים לא מסתברא מיעבדינון כשבעת ימי
הרגל ויהיו אסורין {

אשכח תני שביעית 2:10 מרבצין בעפר לבן בשביעית, אבל לא
במועד :

וחכמים מתירין בזה ובזה. מהו בזה ובזה? בין ששתו קודם
לרגל בין שלא שתו קודם לרגל? ... אלא בין באילן, כאן
בזרעים: כדפירשתי

הלכה ד משנה צדין את האישות ואת העכברים בשדה
האילן ובשדה הלבן כדרכו, במועד ובשביעית

ר' יהודה אומר: בשדה האילן כדרכו, ובשדה לבן אין הפסד כ"כ
שלא כדרכו.

ומקרין את הפירצה במועד, ובשביעית בונה כדרכו :

גמרא אישות זו חולדה. אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר
(תהילים נח) נפל אשת בל חזו שמש.

ניחא בשדה האילן, בשדה הלבן? אלא בשדה הלבן שהיא
סמוכה לשדה האילן :

כדרכו. צד במצודה.

שלא כדרכו תוחב בשפוד ומכה בקרדום ומרדד את האדמה
תחתיה.

תני מחריבין חוררי הנמלים במועד. כיצד הוא עושה? רשב"ג
אומר נוטל עפר מאלו ונותן בצד אלו, והן מחנקין אלו את אלו.
והוא שתהא אמת המים עוברת ביניהן : אין מכירין בעפר ההוא, וחונקין...

ומקרין את הרצפה במועד. אבן על גבי אבן וצרור על גבי
צרור.

ובשביעית בונה כדרכו אבן על גבי צרור וצרור ע"ג אבן.

ובפירצה שאינה סגה את העפר אינו "מגדיר" את העפר—דאסור לטלטל את העפר אבל פירצה שהיא היתה סגה את העפר, אסור לגודרה בשביעית

ותני כן: כל פירצה שהיא סגה את העפר אסור לגודרה בשביעית, ושאינה סגה את העפר מותר לגודרה בשביעית.

בשאינה מכשלת את הרבים אבל אם מכשלת הרבים אע"פ שהיא סגה את העפר מותר לגודרה בשביעית. כהדא אם היה כותלו גוהה סותרו ובונהו. {ויסתור ולא יבנהו? רבי חנניה בשם רבי יוחנן התיירו סופו מפני תחלתו שאם אומר את לו שלא יבנה אף הוא אינו סותרו ונמצא בא לידי סכנה}

הלכה ה משנה ר' מאיר אומר: רואין את הנגעים להקל, אבל לא להחמיר. וחכמים אומרים: לא להקל ולא להחמיר

ועוד א"ר מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו (מנהגם ללקט העצמות אחר שנרקב הבשר, ולקברם במק"א) מפני ששמחה היא לו = כפרה לאביו. ר' יוסי אומר אבל הוא לו

ולא יעורר על מתו ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום:

*****סוגיא עמומה—והגהתי ופירשתי

גמרא תמן תנינן: נגעים 4:10 בהרת כגריס ופסת כגריס, ונולד לפסיון מחיה או שער לבן, והלכה לה האום = גריס הראשון. ויש לנו "גריס חדש" ובו סימן טו' ר' עקיבה מטמא וחכמים אומרים תיראה כתחילה. הא רבי עקיבה מטמא ומחליט. ורבנן אמרי תיראה כתחלה מחליטין. ומה ביניהון? ר' יוחנן אמר ערב הרגל ביניהון. וראיית הכהן אחר שבוע ראשון, הוא בתוך הרגל רבי עקיבה אומר הי קדמייתא, ואין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר. ונשאר בטומאתו ורבנן אמרי חורי היא, ואת פוטרנו מן הראשונה. נמצא דברי

ר"מ "להקל ולא להחמיר" מיירי בכה"ג, שפוטר מנגע A אך אינו מטמאו בנגע B {והיידא
היא שלא להחמיר? שאין את נזקק לו לשנייה כלל לא להקל
ולא להחמיר}

ר' יוסה בשם ר' אחא אתייה דיחידייא דהכא כסתמא דתמן,
ודיחידייא דתמן כסתמא דהכא.

אתייה דיחידייא דתמן כסתמא דהכא- ר' עקיבה אומר היא
קדמייתא ואין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר.
ודיחידייא דהכא=ר"מ כסתמא דתמן- ורבנן אמרי חורי היא
ואת פוטר מן הראשונה. ותנינן הכא ר' מאיר אומר רואין
את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר.

ר' יוסי בי ר' בון בשם רבי אחא: בין דיחידייא דתמן בין
דרבנן דתמן, מודיי ליחידייא דהכא להקל אבל לא להחמיר.
תמן בשהלכה לה האום ונפק"מ לעניין פריחה (עי' לקמן)

ברם הכא בשהלכו להם הסימנן והאום קיימת. לר"מ רואין להקל
ופוטרין אותו, ולרבנן אין רואין כלל—ולא אתפרש טעמייהו

{א"ר: נראים דברי ר' יוסי במוסגר לא להקל ולא להחמיר(שאים יראה
"להקל" חייב לראות גם "להחמיר") ודברי ר' מאיר במוחלט יראה ומה בכך... (רק
"קולא" אפשר לצמוח)}

חוזר לפרש פלוגתת רע"ק וחכמים ר' זעירה אמר ימי הרגל ביניהון: ר'
עקיבה אומר היא קדמייתא ואינו נכנס לעזרה. ורבנן אמרי
חורי היא ונכנס לעזרה. כי הראשון הלך לו, והשני עוד לא טומא

הא ר' עקיבה מטמא ומחליט ורבנן אמרי תיראה כתחילה
מחליטין. ומה ביניהון? שמואל אמר פריחה ביניהון. אים פרח נגע
B בכולו, לפני עיני הכהן ר' עקיבה אומר היא קדמייתא כפורח מן
הטמא, (אף מתוך הסגר) טהור. ורבנן אמרי חורי היא, כפורח מן
הטהור, טמא.

ואמרין בשם שמואל פריחה ושחין המורד ביניהון. (ממש כדלעיל—
רק שיש שחין שלא נפשה בו, וכמובן שאינו מעכב הפריחה) רבי עקיבה אומר היא
קדמייתא בפורח מן הטמא טהור ורבנן אמרי חורי היא
כפורח מן הטהור טמא.

{ בגין דהוא חורי הא אין הוא היא טהורה. ואתייא כיי דאמר
רבי שמעון בן לקיש ??? דאיתפלגון פריחה בו בשחין המורד בשבוע
שני פשה בכלו חוץ ממקום השחין—וטהרוהו—שוב נתרפא השחין ונתפשט גם שם, פליגי אמוראי אי
חשוב כפושא מן הטהור, טמא ר' יוחנן אמר טהור ר' שמעון בן לקיש אמר
טמא { אגב אורחא

ועוד א"ר מאיר מלקט אדם עצמות אביו ואמו מפני ששמחה
היא לו.

בראשונה היו קוברין אותן the convicts במהמורות in mounds נתאכל
הבשר היו מלקטין את העצמות וקוברין אותן בארזים box/chest
אותו היום היה מתאבל, ולמחר היה שמח לומר שנינוחו
אבותיו מן הדין.

תני המעביר ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוט
עצמות. לעניין ניהוג אבילות באותו היום א"ר אחא הדא דאת אמר בארון
של אבן, אבל בארון של עץ יש בו משום ליקוט עצמות. א"ל
ר' יוסי ואפילו תימר בארון של עץ אין בו משום ליקוט
עצמות. אי זהו ליקוט עצמות? מעבירין באפיקרסין wrapped in
sheets ממקום למקום.

ותני כן: ליקוט עצמות מלקט עצם עצם משיתאכל הבשר.
חגיי בשם ר' זעירה ליקוטי עצמות כשמוען. כפשוטו

תני אין שמועה היום "ששמע" שלוקטו העצמות, אין נוהג בו אבילות לליקוטי
עצמות. אמר רבי חגיי והוא ששמע למחר אבל אם שמע בו
ביום—אף לאחר שנלקטו יש שמועה לליקוטי עצמות.

ויש שיעור לליקוטי עצמות?

תנא ניקומכי קומי ר' זעירה אין שיעור לליקוטי עצמות

כהדא רבי מנא הורי לר' הלל דכיפרה לקרוע ולהתאבל כר' אחא, שלא להיטמאות כר' יוסי. רק כשמעבירין באפק' שרי לכהן לטמאות

תני ליקוטי עצמות אין אומרים עליהן קינים ונהי. אין אומר עליהן לא ברכת אבליים ולא תנחומי אבליים. אלו הן ברכת אבליים: מה שהן אומרים בשורה.

תני אבל אומרים עליהן דברים. מהו דברים? רבנן אמרו קילוסין:

ולא יעורר על מתו. אי זהו העירור? מזכירתו בין המתים.

ולא יספידנו אי זה הוא הספד? שהוא עושה לו הספד בפני עצמו. הדא דאת אמר בישן, אבל בחדש מותר. אי זהו חדש ואי זהו ישן? חדש בתוך שלשים יום, מת עתה ישן לאחר שלשים יום.

תני לא תעורר אשה לזויתיה במועד. ר' נחמן בשם ר' מנא אמר "לזויתיה" כמה דתימר (איוב ג) העתידים עורר לזיתן.

תני לא ישא אדם אשה שיש לה בנים גזירה שתמית בניה מבעל הזה.???? נושא אדם אשה אפילו בקבר פליג, וס"ל דשרי תיכף!

א"ר ייסא מפני מעשה שאירע יש לאסור

הלכה ו משנה אין חופרין כוכין sepulchral chamber וקברות במועד. אבל מחנכין את הכוכין.

ועושין נברכת /grave dug in soil/ wash-pond

וארון עם המת בחצר. ר' יהודה אוסר אלא א"כ יש עמו נסרים:

גמרא איזהו חינוך קברות? רבי יוסי בר נהוראי אמר סדו בסיד. רב חסדא אמר אם היה ארוך מקצרו. ריב"ל אמר מאריך בו מצד אחד, ומרחיב בו מצד אחד.

תני רבי חייה מאריך בו ומרחיב בו בין מצד אחד בין משני צדדין

ועושין נברכת במועד. זה הבקיע. a fissure כל שהוא תושב permanent נקרא בקיע.

וארון עם המת בחצר הדא דאת אמר במת שאינו מפורסם אבל במת שהוא מפורסם עושין לו ארון אפי' בשוק. כד דמך ר' חנניא חברין דרבנן עבדין ליה ארון בשוקא. הכל מודין שלא יקוץ לו ארזים מן המחובר—רק פליגי אי שרי ל"נסרן" כפי המדה ודכוותה לא יחצוב לו אבנים. היו חצובות תפלוגתא דר' יהודה ורבנן:

הלכה ז משנה ואין נושאים נשים במועד לא בתולות ולא אלמנות, ולא מייבמין מפני ששמחה היא לו. אבל מחזיר את גרושתו

ועושה אשה תכשיטיה במועד.

רבי יהודה אומר אשה לא תסוד מפני שניוול הוא לה:

גמרא שמעון בר בא בשם רבי יוחנן מפני ביטול פריה ורביה. שימתין עד המועד

בעון קומי רבי יסא העבד מהו שישא במועד? אמר לון נישמענה מן הדא מי שחציו עבד וחציו בן חורין.... ואמר שמעון בר בא בשם רבי יוחנן מפני ביטול פריה ורביה הדא אמרה שהעבד מצווה על פריה ורביה, וכל שהוא מצווה על פריה ורביה אסור לו לישא במועד!

ר' אילא ר' לעזר בשם ר' חנניה על שם שאין מערבין שמחה בשמחה. רבי לא שמע לה מן הדא (מלכים א ח) כי חנוכת המזבח עשו שבעת ימים והחג שבעת ימים

ר' יעקב בר אחא שמע לה מן הדא (בראשית כט) מלא שבוע זאת

ר' אבהו בשם רבי לעזר מפני הטורח.

תני אבל מתכוין הוא ונושא מערב הרגל.

לית הדא פליגא על ר' לעזר!! לית הדא פליגא על ר' יוחנן!!
ואפילו על ר' חנינה לית היא פליגא!!

א"ר בא עלת כלתא נפקת טרחותא מיד כשנכנס הכלה, יצתה הטירחא...

אבל מחזיר הוא את גרושתו. מפני שאינו שמחה היא לו הדא דאת אמר מן הנישואין אבל מן האירוסין אסור:

ועושה אשה תכשיטה במועד. ואלו הן תכשיטי אשה גודלת וכוחלת ופוקסת paint the face with rouge ונוטלת את שערה ואת צפרניה ומעברת כלי חרש על פניה לטיול השיער

א"ר יודן אבוי דר' מתניה בלשון נקי היא מתניתא: =פניה התחתון

ר' יהודה אומר לא תסוד מפני שהוא ניוול לה. תרין אמורין רבי חנניה ור' מנא. חד אמר בסיד שהוא מתרתו לאחר המועד דברי הכל אסור. וחורנה אמר בסיד שהוא מתרתו לאחר המועד נחלקו, אבל בסיד שהוא מתרתו בתוך המועד דברי הכל מותר. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. מן מה דא"ר חנינה ר' יסא בשם ר' יוחנן: ר' יודה כדעתיה כמה דר' יודה אמר תמן ע"ז 1:1 צרת שעה צרה, כן הוא אומר הכא ניוול שעה ניוול. הוי דו אמר בסיד שהוא מתרתו בתוך המועד נחלקו ואפ"ה אוסר ר"י מפני שמצירה הוא עכשיו אבל בסיד שהוא מתרתו לאחר המועד דברי הכל אסור:

ומסרגין את המיטות. רבי יוסי אומר אף ממתחין :

גמרא דבית ר' ינאי אמרו כדרכו- ממלא את המחט. מכלב- אחת אחת.

רבי יוחנן אמר כדרכו- אחת אחת, מכלב- מפסיע. מתניתא מסייעא לר' יוחנן הרוצענין מכלבין במועד. אין תימר אחת אחת כך היא אומנותן. אלא כינן קיימין במפסיע. אי זהו הדיוט ואי זהו אומן א"ר יוסי בן חנינה כל שהוא מזווג את האומריות זה הוא הדיוט. א"ר סימון בתופר כיסין היא מתניתא: ממתחין. רבי יסא אמר איתפלגון חזקיה ור' יוחנן חזקיה אמר סירוג שתי וערב. מיתוח או שתי או ערב. רבי יוחנן אמר סירוג או שתי או ערב. מיתוח היתה רפה ממתחה: א"ר חיה בר בא הכל מודין בסירוג שהוא שתי וערב מה פליגין במיתוח חזקיה אמר או שתי או ערב ר' יוחנן אמר אם היתה רפה ממתחה. רבי יסא הורי לשמואל ברי חנינה סירוג שתי וערב. ולא ידעין אי כהדא דחזקיה ואין כהדא דר' חיה בר בא דברי הכל. אמר רבי בון בר חיה קומי רבי זעירה מתניתא אמרה כן סירוג שתי וערב דתנינן תמן החובל מאימתי הוא חיבור למטה משיסרג בה שלשה בתים. אית לך מימר שתי ולא ערב או ערב ולא שתי. מהו להעריב ולסרג רב הושעיה אית ליה קמח וטחן חיטין ר' זעירה אמר לר' יונה פוק זבון לן שיחורין לדוכנה אמר ליה אית לן פילחא דמועדא ואיקפד עלוי:

הלכה ט משנה מעמידין תנור וכירים במועד רבי יהודה אומר אין מכבשין את הריחים בתחלה:

גמרא תנא ר' חלפתא בר שאול ובלבד שלא יגדרנו בתחלה. תני תנור וכיריים חדשים אין סכין אותן בשמן ואין טולין אותן במטלית ואין חוסמין אותן בצונין בשביל שיתחסמו

ואם בשביל לשפוך עליהן את הקדירה מותר. ותני כן תנור וכיריים חדשים הרי הן ככל הכלים המיטלטלין בחצר. רבי יודן בי רבי ישמעאל הורי מדוחק להביא כירה חדשה מבית האומן לשפות עליה את הקדירה בתחילה ביום טוב:

הלכה י משנה ועושין מעקה לגג ולמרפסת מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן

שפין את הסדקין they may plaster up cracks ומעגילין אותן- במעגילה, ביד, וברגל. אבל לא במחלציים and smooth them down with a roller, hand, foot but not with a trowel

הציר והצינור והקורה hinge socket roof-beam והמנעול והמפתח lock key שנשברו מתקנין אותן במועד ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד

כבשין pickled food שהוא יכול לוכל מהן במועד, כובשין :

גמרא לגג שלשה, ולמרפסת עשרה :

שפין את הסדקין. תני ר' חייה השף שף ברגל, והמעגל מעגל ביד. מתני' במעגילה קטנה מותר אף לעגל ומה דתני ר' חייה במעגילה גדולה אסור :

הציר והצינור והקורה והמנעול והמפתח שנשברו מתקנן במועד ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד. כהדא ר' מנא איתבר עוקא דסולמיה step of his ladder שאל לר' יונה אבוי ושרא ליה. אפילו כן א"ל: פוק חמי חד סב וסמוך עלוי, ראה איזה זקן, ותסמוך עלוי נפק ואשכח ר' בון בר כהנא ושאל ליה ושרא ליה :

וכל כבשין שהוא יכול לוכל מהן במועד כובשין. הא כבשין שאינו יכול לוכל מהן במועד לא. א"ר בא הדא דאת אמר בשאינן אבודין אבל אם היה דבר אבד, אים לא יכבשם עתה מותר.

תני לא יהא יוצא ומלקט עשבים ומוכרן בשוק שאין דרכו לוכל מהן במועד. רק לכבשם ולאכלם לאחר זמן אמר רב הושעיה אם אומר את כן נמצאתה מתיר את האומנות במועד.

לא כן אמר ר' בא הדא דאת אמר בשאינן אבודין אבל אם היה דבר אבד מותר?! מתניי בשלקטן ברגל, מה דאמר ר' בא בשלקטן מערב הרגל:

נשלים בס"ד מוש"ק תרומה ב אדר א תשע"א מסכת מועד קטן פרק ב

הלכה א משנה מי שהפך את זיתיו קודם המועד—וצריך לטחנם ולגמרם תיכף, כדי שלא יופסדו ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו פועלים טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי רבי יהודה

רבי יוסי אומר זולף וגומר כדרכו:

גמרא אנן תנינן מי שהפך את זיתיו. תני רבי חייה מי שהיו זיתיו הפוכין ושנויין. מיפסדו טובא מתניתן צריכה לרבי חייה ודר' חייה צריכה למתניתן. אילו תנינן ולא תנא ר' חייה, הוינן אמרין לא אמרן אלא מי שהפכן פעם אחת, אבל אם הפכן ושניין דברי הכל מותר, הוי צורכה למתניתיה דר' חייה. או אילו תנא ר' חייה ולא תנינן אנן הוינן אמרין, לא אמרנן אלא מי שהפכן ושניין אבל אם הפכן פעם אחת דברי הכל אסור. הוי צורכא למתניי וצורכא למתניי דר' חייה.

א"ר פינחס בי רבי זכיי מתניי בעטינים packed olives מה דתני רבי חייה בגרגרים loose

רבנן דקיסרין אמרין מתניתן כרבי יודה, ומה דתני ר' חייה
כרבי יוסה. רבי יודה אומר יאבד דבר מועט ואל יאבד דבר
מרובה. רבי יוסה אומר אל יאבד דבר כל עיקר.

רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן כשם שהן חלוקין כאן כך הם
חלוקין בהלכות אבל. דתני אלו דברים שעושין לאבל בימי
אבלו: דורכין את עביטו his basket וזולפין empty over/pour את יינו
וגפין close את חביותיו. וזיתיו הפוכין ושנויין, טוחנן כדרך.
ומשקין בית השלחין שלו בשהגיע זמנו לשתות. וזורעין את
נירו פשתן, ברביעה. צריך לזרוע תיכף אחר הגשם דברי רבי יודה.

אמרו לו אם אינה נזרעת פשתן תזרע מין אחר, אם אינה
נזרעת בשבת זו תזרע בשבת אחרת. מני אמרו לו? ר' יוסה.

מחלפה שיטתיה דר' יודה תמן הוא אמר יאבד דבר ממועט
ואל יאבד דבר מרובה וכא אמר הכין!! שנייא היא תמן במועד
שדרכו להערים. ???דרך אנשים להערים במועד, דקילי להו

וכל שכן מחלפה שיטתיה דרבי יוסה!! מה אית תמן שדרכו
להערים את אמר מותר, כאן שאין דרכו להערים לא כל
שכן?! שיהא מותר!! אמר ר' חנינה מנו אמרו לו, חכמים שהן
בשיטת רבי יודה במועד: ומחמירין גם באבל

הלכה ב משנה וכן מי שהיה יינו בתוך הבור ואירעו אבל או
אונס או שהטעוהו, זולף וגומר וגף כדרכו דברי ר' יוסי

ר' יהודה אומר עושה לו לימודים coverings of shingles בשביל שלא
יחמיץ:

גמרא א"ר זעירא לא אמר אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הבור
וכו' הא בתחילה אסור. תחילה הקצירה אסור במועד ומפרש....

מה אנן קיימין? אם בשהגיע זמנו לבצור קודם המועד ולא בצר
הוא חטא על נפשיה! פשיטא דאסור! אם בשלא הגיע זמנו לבצור,

יכול הוה קאים! למה נתירנו, ימתין עד אחר המועד! אלא כי נן קיימין
בשהגיע זמנו לבצור, הוה סבר דו יכיל קיים, ולא קס. כהדא
ר"ש בי ר' ינאי קטף כרמי' במועדא, חמוניה כל עמא וקטפון
בתריה, כל העם עשו כן... בשתא חוריתאי שבקיה ויבש. לשנה האחרת הניחו,
ויבשה ילפון מקלקלתא ומתקנתא לא ילפון!!

רב חייה בר אשי בשם רב: fishers net הוהרא שרי מיעבדינה
במועדא לצוד בה דגים במועדא.

רבי יהודה הורי באילין מהוליא sift שרי מעבדינן במועדא
לצורך המועד.

ר' אמי הורי באילין פומפיה food-grater שרי מיעבדינן במועדא
לצורך המועד.

רבנן דקיסרין אמרי מסיקין לפסין stew-pot וקדירות לצורך
המועד.

שמואל אמר זפתין גרבא, חביות גדולות ולא זפתין כוזתא קטנות.
זפתין גרבא- דזיפתא דקדקירא, thin, ולא זפתין כוזתא-
thick. דזיפתא גלידא.

אית דמחלפין: זפתין כוזתא ולא זפתין גרבא. זפתין כוזתא-
שהיא לשעה. ולא זפתין גרבא- שהיא לשהות:

הלכה ג משנה מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים.

ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד, ובלבד שלא
יכוין את מלאכתו במועד. וכולן אם כיוונו את מלאכתן
במועד יאבדו:

גמרא ודלא כרבי יודה, דרבי יודה אמר יושב ושומר. אסור להכניס
הפירות רבי יעקב בר אחא בשם רבנן פרקמטיא אבדה, שרי
מטלטלתא במועדא. אף לר"י שרי

ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא הדא שיירתא שרי מיזבון מינה
במועדא. מותר לקנות מן ה"שיירא" במועד

הוה ידע דשיירתא מיעול, ומיזלא עיבדתיה. אים יודע שהשיירא ילך,
ויוזיל סחורתו... א"ר מנא אין ידע דלא מיזבן והוא פחת מן אגרא,
יזבין, ואי לא לא יזבין. א"ר יוסי בר בון אגרא וקרנא קרן
הוא?! אין ידע דלא מזבין והוא פחת מן קרנא, יזבן ואי לא
לא יזבן.

ר' יונה ור' יוסה הורון בהדין לסוטה רדיד של נשים שרי מזבנתיה
במועדא לצורך המועד.

ר' יצחק בי ר' לעזר מפקד לר' הושעיה בי ר' שמי דהוה
פרוש, פורש לים למכור סחורתו אין את ידע דאת מזבן, ואילפא מורכא
לך, ואת אתי משתי גבן, זבין. אים תוכל למכור- והספינה ימתין לך- ולקנות יין
עים המעות, ולשתות, מותר ואי לא לא תזבין.

ר' יונה בוצריה, הוה ליה ספרין היה לו ספרים למכור שאל לר' הונא
מהו מזבנתין במועדא? א"ל מחדי את מועדא, שתי את
קינדיטון.

ר"ח חברין דרבנין אמר: פרגמטיא ware/goods נגבית מנכסי
יתומים קטנים. אים הניח להם אביהם סחורה, שקנה למחצית-שכר הוון בעי
מימר בשיש עדים, הא אם אין עדים יודעים לא.

רבנן דקסרין בשם רבי לא: לכן צריכא בשאין עדים יודעין!
הא אם יש עדים יודעין, נעשית כפקדון. כך אנו אומרים
פקדון לא יגבה מניכסי יתומין קטנים?! מה בינו למלוה?
מלוה ניתנה להוצאה וזה לא ניתן להוצאה.

א"ר בא בר ממל אילו היה לי מי שיומנה עמי היתרתי בשר
בכור להישקל בליטרא. והיתרתי שיהו עושין מלאכה בחולו
של מועד.

כלום אסרו בשר בכור להישקל בליטרא לא כדי שיהו מוכרין אותו בזול? כיון שלא נודע משקלם והן מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר!!

כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד, אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה?! ואינן אוכלין ושותין ופחזין.

א"ר יוחנן אם הזכירוך לבולי, senate, יהא הירדן בעל גבולך. hide yourself in the bushes...

א"ר יוחנן קבלין רשות להיפטר מבולי. מותר לצעוק לפני המורה כדי להיפטר מלשמש in the senate

א"ר יוחנן לוי בריבית לחבורת מצוה ולקידוש החדש=לצורך סעודת מצוה רבי יוחנן בצפרא הוה נחת לכנישתא והוה מלקט פירורין ואכל. ואמר יהא חלקי עם אילין דאכלין הכא רומשות: עים אותן שאכלו אמש בסעודת ר"ת....

הלכה ד משנה אין לוקחין בתים עבדים ובהמה ואבנים אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל

אין מפנין מבית לבית, אבל מפנה הוא לחצירו מבית לבית באותו חצר מפני ששמחה היא לו

אין מביאין כלים מבית האומן, אם חושש להן, מפני לחצר אחרת:

גמרא ניחא כולהן, אבנים?! איזה צורך יש? כהדא אם היה כותלו גוהה סותרו ובונהו. ויסתור ולא יבנה רבי חנניה בשם ר' יוחנן התירו סופו מפני תחילתו שאם אומר את לו שלא יבנה אף הוא אינו סותרו ונמצא בא לידי סכנה.

רבי יהושע בן לוי שאל לרשב"ל מהו ליקח בתים מן העכו"ם? א"ל אימת ר' שאל, בשבת? ותני בשבת מותר. כיצד הוא עושה? מראה לו כיסין של דינרין והעכו"ם חותם ומעלה

לארכיים. the gentile takes the deed to the office' for recording. שכן מצאנו
שלא נכבשה יריחו אלא בשבת דכתיב (יהושע ו) כה תעשה
ששת ימים. וכתוב וביום השביעי תסובו את העיר שבע
פעמים וכתוב (דברים כ) עד רדתה אפילו בשבת

הרי שאין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש ובלבד שלא ידוש
בפרה. במספק ליחיד, אבל במספק לרבים דש ואפילו בפרה.

אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה, ולא מדירה כאורה לדירה
כאורה. ולא מדירה כאורה לדירה נאה, ואין צריך לומר
מדירה נאה לדירה כאורה. ובתוך שלושים נכנס מבית אחר לתוך שלו
אפילו מדירה נאה לדירה כאורה. שמחה לאדם בשעה שהוא
דר בתוך שלו.

אין מפנין את המת ואת העצמות מקבר מכובד למכובד ולא
מבזוי לבזוי ולא מבזוי למכובד אין צורך לומר מן המכובד
לבזוי. ובתוך שלו אפילו מן המכובד לבזוי ערב הוא לאדם
שהוא נינוח אצל אבותיו:

אין מביאין כלים מבית האומן. הדא אמרה פרגמטיא עבדה
שרי מטלטלתא במועדא:

הלכה ה משנה מחפין את הקציעות בקש they may cover fig-cakes
with straw(protect from rain) רבי יהודה אומר אף מעבין ???עי' בגמ'

מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד

הציידין והדשושות והגרוסות hunters, goats-makers and geist-millers
עושין בצנעה לצורך המועד. ר' יוסי אומר הן החמירו על
עצמן: ואין עושין כלל

גמרא כיני מתני' מעבין. לא "אף" ר' יהודה אומר יאבד דבר
ממועט ואל יאבד דבר מרובה ואסור לחפות בקש, רק יעבם זו ע"ג זו רבי
יוסה אומר אל יאבד דבר כל עיקר.

כהנא אמר אית מילין במועד דקשיין מן אהילות ומן נגעים.
תמן אמר רב ירמיה בשם רב פורסין מחצלת על גבי
שיפוף שמונח ע"ג לבנים בשבת וכא הוא אמר הכין?! איך אפשר להחמיר במועד
יותר משבת?

מתוך רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא: לתולש מן הקרקע
ביניהן. רבנן אמרי קוצר אף מותר לקצור קש כדיי לעבות ומעבה, רב יודה
אומר לא יקצור אלא יעבה.

קיבלו עליהן חרמי טיבריה ודשושי עכו וגרוסי ציפורין שלא
לעשות מלאכה בחולו של מועד. ניחא גרוסי ציפורין דשושי
עכו. חרמי טיבריה ואינן ממעטין בשמחת הרגל?

צד הוא בחכה, fish-hook צד הוא במכמורת. small fishers net אפילו
כן אינן ממעטין בשמחת הרגל? רבי אמי מיקל לון מקללם שהן
ממעטין בשמחת הרגל:

מסכת מועד קטן פרק ג

הלכה א משנה ואלו מגלחין במועד: הבא ממדינת הים,
ומבית השביה, והיוצא מבית האסורים, ומנודה שהתירו לו
חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, והנזיר, והמצורע,
מטומאתו לטהרתו:

גמרא הא שאר כל בני אדם אסורין. א"ר סימון גזרו עליהן
שלא יכנסו לרגל מנוולין.

תמן תנינן אנשי משמר ואנשי מעמד אסורין מלספר ומלכבס
ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת. הא שאר כל הימים
אסורין. רבי יוסה ר' אבהו בשם רבי יוחנן רבי אבון בשם
חזקיה גזרו עליהן שלא יכנסו לשבתן מנוולין.

תני בשם רבי יודה הבא ממדינת הים אסור לו לגלח. רבי יודה כדעתיה דרבי יודה אמר אסור לפרש לים הגדול. מעתה כהן שיצא חוץ לארץ, הואיל ויצא שלא ברצון חכמים יהא אסור לו לגלח. כשחזר לא"י באמצע משמרו

חד כהן אתא לגבי ר' חנינה א"ל מהו לצאת לצור לעשות דבר מצוה לחלוץ או לייבם? א"ל אחיו של אותו האיש יצא, ברוך המקום שנגפו! ואת מבקש לעשות כיוצא בו?! אית דבעי מימר הכין א"ל: אחיו של אותו האיש הניח חיק אמו וחיבק חיק נכריי וברוך שנגפו ואת מבקש לעשות כיוצא בו?!

שמעון בר בא אתא לגביה רבי חנינה, א"ל כתוב לי חדא איגרא דאיקר, ניפוק לפרנסתי לארעא ברייתא. כתוה לי מכתב כבוד כדדי שיהיה לי פרנסה בצאתי לחו"ל אמר לו למחר אני הולך אצל אבותיך, לאחר פטירתך... יהו אומרים לי נטיעה אחת של חמדה שהיתה לנו בארץ ישראל התרתה לה לצאת לחוץ לארץ...

והיוצא מבית האסורין. הוינן סברין מימר כשהיה חבוש אצל העכו"ם, אבל אם היה חבוש אצל ישראל לא. הרי הניחו לו...

אתא מימר לך ואפילו חבוש אצל ישראל אינו ערב לאדם לגלח בבית האסורין...

והמנודה שהתירו לו חכמים. מה אנן קיימין אם בשהתירו לו קודם לרגל, יגלח! אם בשלא התירו לו קודם לרגל, אל יגלח! היה לו לישאל על נידויי קודם! אלא כי נן קיימין כשהתירו לו קודם לרגל, וחל יום שלשים שלו להיות ברגל שאין נידוי פחות משלשים, ואין נזיפה פחותה משבעת ימים.

אין נידוי פחות משלשים יום (במדבר יא) עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם. ואין נזיפה פחותה משבעת ימים (במדבר יב) הלא תכלם שבעת ימים.

ר' הוה מוקר לבר אלעשא. חתנו שהיה עשיר א"ל בר קפרא כל עמא שאלין לרבי ואת לית את שאל ליה! כי היה ע"ה... א"ל מה נישאול? א"ל שאול משמים נשקפה. הומיה בירכתי ביתה. מפחדת כל בעלי כנפים. (איוב כט) ראוני נערים ונחבאו וישישים קמו עמדו. הנס יאמרו הו הו. והנלכד נלכד בעונו. חידה... מה נשקף משמים וכו'—זה המיתה... הפך ר' וחמתיה, גחין צחק רבי אמר רבי איני מכיריך זקן. נידוהו (שלא רצה לצחוק בעה"ז) וידע דלית הוא מתמניא ביומוי. אינו ממונה לחכם

ביקשו לנדות את רבי מאיר אמר להן רבי איני שומע לכם עד שתאמרו לי את מי מנדין, ועל מה מנדין, ועל כמה דברים מנדין.

ביקשו לנדות את רבי ליעזר. אמר, אמרין מאן אזל מודע ליה אמר רבי עקיבה אנא אזל מודע ליה. אתא לגביה א"ל רבי רבי חביריך מנדין לך. נסתיה לקחו והוציאו החוצה נפק ליה לברא אמר חרוביתא חרוביתא! אין הלכה כדבריהם איתעוקרין ולא איתעקרא. אין הלכה כדבריי איתעוקרין ואיתעקרת. אין הלכה כדבריהם חוזרין ולא חזרת. אין הלכה כדבריי חוזרין וחזרת. כל הדין שבחא ולית הלכה כר' אליעזר!! א"ר חנינה משניתנה לא ניתנה אלא אחרי רבים להטות!! ולית ר' אליעזר ידע שאחרי רבים להטות!! לא הקפיד אלא על ידי ששרפו טהרותיו בפניו.

תמן תנינן חיתכו חוליות ונתן חול בין חולייא לחולייא רבי ליעזר מטהר, וחכמים מטמאין זה תנורו של חכיניי. אמר רבי ירמיה חכך גדול נעשה באותו היום כל מקום שהיתה עינו של רבי ליעזר מבטת היה נשדף ולא עוד אלא אפילו חיטה אחת חצייה נשדף וחצייה לא נשדף, והיה עמודי בית הוועד מרופפין. אמר להן ר' יהושע אם חברים מתלחמים אתם מה איפכת לכם!!! ויצאה בת קול ואמרה הלכה כאליעזר בני. א"ר יהושע לא בשמים היא.

ר' קריספי ר' יוחנן בשם ר' אם יאמר לי אדם כך שנה ר' ליעזר שונה אני כדבריו, אלא דתניא מחלפין. אחליף השמות... חד זמן הוה עבר בשוקא וחמת הדא איתא סחותא דביתא אשפת הבית וטלקת זרקא ונפלת גו רישיה. אמר דומה שהיום חבירי מקרבין אותי דכתיב (תהילים קיג) מאשפות ירים אביון.

רבי יהושע בן לוי שלח בתר חד בר נש תלתה זימני ולא אתא שלח א"ל אילולא דלא חרמית בר נש מן יומי הוינא מחרם לההוא גוברא שעל עשרים וארבעה דברים מנדין וזה אחד מהן (עזרא י) וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה.

א"ר יצחק בי רבי לעזר אית סגין מינהון דברים שמנדין עליהם מבדרן במתניתא. תמן תנינן תענית שלח לו שמעון בן שטח אמר לו צריך אתה לנדות שאילו נגזרה גזירה כשם שנגזרה בימי אליהו לא נמצאת מביא את הרבים לידי חילול השם שכל המביא את הרבים לידי חילול השם צריך נידוי. תמן תנינן ר"ה שלח לו ר"ג אם מעכב אתה את הרבים מכשולן לעתיד לבא לא נמצאת מעכב את הרבים מלעשות מצוה שכל המעכב את הרבים לעשות דבר מצוה צריך נידוי. תני פסחים א"ר יוסי תודוס איש רומי הנהיג את אנשי רומי שיהו אוכלין גדיים מקולסין בלילי פסחים. שלחו חכמים ואמרו לו אילולי שאת תודוס לא היינו מנדין אותך. ומהו תודוס א"ר חנניה דהוה משלח נוטל מעותיהן למחצית שכר פרנסתהון דרבנן. לא נמצאתה מביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ שכל המביא את הרבים לידי אכילת קדשים בחוץ צריך נידוי. תמן תנינן עדיות את מי נידו את אלעזר בן חנוך שפיקפק בטהרת הידים הדא אמרה המפקפק בדבר אפילו מדברי סופרים צריך נידוי. תמן תנינן שם דכמה השקוהו. מהו דכמה? דכוותה. נידוהו ומת בנידויו וסקלו בית דין ארונו ללמדך שכל המנודה ומת סוקלים ארונו הדא אמרה המבזה זקן אפילו לאחר מיתה צריך נידוי.

ביומוי דר' זעירה הוון מרחקין ומקרבין. ת"ח שסרח מנדין אותו ומתירין לו מיד! אמר לון רבי לא השתא מרחקין והשתא מקרבין!! אמר רבי יוסה חזרו ונמנו לכשיחזור בו יהו מקרבין אותו.

המנודה לרב מנודה לתלמיד המנודה לתלמיד אינו מנודה לרב. המנודה לאב בית דין מנודה לחכם המנודה לחכם אינו מנודה לאב בית דין. המנודה לנשיא מנודה לכל אדם. עד כדון חכם שנידה ואפילו חבר שנידה? נישמענה מן הדא חדא אמהא מן דבר פטא הוות עברה קומי חדא בנושא עברה בית כנסת חמת חד ספר מחי לחד מיינוק יתיר מן צורכיה. אמרה ליה יהוי ההוא גברא מחרס. אתא שאל לרבי אחא א"ל צריך את חש על נפשך. הדא אמרה העושה דבר שלא כשורה צריך נידוי.

רבן שמעון בן לקיש הוה מעייני תינין בפרדיסא היה שומר תאנים בפרדס אתון ליסטיא וגנבון מינהון בליליא, ובסופא ארגש בהון. אמר לון ליהוון אילין עמא מחרמין! אמרון ליה ייא=יהא דהוא גוברא מחרס. חש על נפשיה אמר ממון אינון חייבין לי. דילמא נפשן!! נפק פרי בתריהון רץ אחריהם (הגנבים) אמר לון שרון לי. אמרין ליה שרי לן ונן שריי לך! הדא אמרה המנדה את מי שאינו צריך ונידה אותו נידויו נידוי.

מי מתיר? לא כן תני מת אחד ממנדיו, אין מתירין לו. אמר רבי יהושע בן לוי הדא דאת אמר בשאין שם נשיא, אבל אם יש שם נשיא הנשיא מתיר.

ר' יעקב בר אחא בשם ר' בא בר ממל מעשה באחד שמת אחד ממנדיו ולא התיירו לו. ולא כן אמר רבי יהושע בן לוי הדא דאת אמר בשאין שם נשיא אבל אם יש שם נשיא הנשיא מתיר. וקמת מה דאמר רבי יעקב בר אחא בשם רבי בא בר ממל בשלא חזר בו. אין מתירין לו אחרים שנשארו

רבי יעקב בר אבאי בשם רב ששת נמנו באושא שלא לנדות זקן. ואתייא כיי דאמר ר' שמואל בשם רבי אבהו זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו אלא אומרים לו (מלכים ב יד) הכבד ושב בביתך. רבי יעקב בר אבאי בשם רבי אחא זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו נוהגין בו כקדושת ארון

רבי אחא ר' תנחום רבי חייה בשם רבי יוחנן זקן שנידה לצורך עצמו אפילו כהלכה אין נידויו נידוי.

ביומוי דר' ירמיה אתת עקא על טיברייא. שלח בעי מנרתא דכספא גבי רבי יעקב בי רבי בון כדדי ליתנו למס שלח א"ל אדיין לא שב ירמיה מרעתו.... וביקש ר"י לנדות את ר' יעקב לנדותו. והוה רבי חייה בריה דרבי יצחק עטושיא יתיב תמן. א"ל שמעתי שאין מנדין זקן אלא אם כן עשה כירבעם בן נבט וחביריו. א"ל "דכמה השקוה" וכירבעם בן נבט וחביריו עשה?! ונדון אילין לאילין, וחשון אילין על אילין, וצרכון משתריא אילין מן אילין: נידו זה את זה....

וכן מי שנשאל לחכם והותר. מה אנן קיימין אם כשנשאל קודם לרגל, לא יגלח! אם בשלא נשאל קודם לרגל אל יגלח! אלא כי נן קיימין כשנשאל קודם לרגל, ולא מצאו פתח לנדרו אלא ברגל. כהדא רבי שמעון ברבי לא מצאו פתח לנדרו עד שבא אחד מזקני הגליל. ואית דאמרין רבי שמעון בן אלעזר הוה, והוה נסיב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, נסב ליה מן הכא ומקים ליה הכא, עד דאקימיה גו שימשא מפלי מאנוי. *searching his clothes.* אמרון ליה אילו הויתה ידע דהדין סבא עבד לך הכין, יטריח כ"כ נדר הויתה? אמר לון לא! ושרון ליה. וליה אמרין הדא מנא לך? אמר לון משרת ר"מ הייתי בברחו שנים, ויש אומרים מקלו של ר"מ היתה בידו, והיא היתה מלמדתו דעת.

תני כל אלו שאמרו מגלחין במועד כגון יוצא הבית אסורין מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אבל. אית תניי תני אסור ואית תניי

תני מותר. אמר רב חסדא מ"ד מותר בשיש שם רגל. מ"ד
אסור בשאין שם רגל

מתניתא פליג על רב חסדא: הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה,
ה"ז מיקל בסכין, ובמספרת, אבל לא במספריים. ויעשה אבל
השני אצל הראשון, כמי שהוא אנוס ויגלח! הוי לא אתאמרת
אלא מפני כבוד הרגל. ר' שמואל בר רב יצחק בעי ניחא בתוך
ז' בתוך ל'? התיב ר' חנניה חברון דרבנן והא תני אלו דברים
שאבל אסור בהן כל ז' אם בתוך ל' הוא אסור בתוך ז' לא כל
שכן. לא איתאמרת אלא כשתכפוהו אבלים. הדא אמרה
שהוא מותר א"ר מתניה מ"ד אסור כדרכו במספריים.

שפם ונטילת צפורנים. אית תניי תני ברגל מותר, ובאבל
אסור. אית תניי תני ברגל אסור, ובאבל מותר. מ"ד ברגל
מותר, בשיש שם רגל. ובאבל אסור בשאין שם רגל. מ"ד ברגל
אסור בשיש שם הערמה. באבל מותר בשאין שם הערמה.

רב חייה בר אשי בשם רב הלכה כדברי מי שהוא מיקל כאן
וכאן. ר"ש בר אבא בשם ריב"ל הלכה כדברי מי שהוא מיקל
בהלכות אבל. רב אמר שפם כנטילת צפורנים בכל דבר. א"ר
ירמיה ובלבד בנוטות. ר' יצחק בר נחמן בשם רבי חנינא זוג
בא לפני רבי בשפם ובנטילת צפורנים, והתיר להם רבי. ר'
סימון בשם ר' חנינה שני זוגות היו אחד מעמתן ואחד מידד
עלה אחד בשפם ואחד בנטילת צפורנים והתיר להן ר'.

כהדא ר' שמואל בר אבא דמכת אחתיה נפטר אחותו והוה יתיב
מצמי טפרויי. *trimming his nails* סלק ר' לעזר לגביה ולא כסיתון
סלק ר' נתן בר אבא לגביה וכסיתון. שלא יראה ויבא להקל באבילות אמר
ליה מן קומי רבי לעזר לא כסיתינון, ומן קומי את מכסי לון?!
א"ל ומה את סבר דאת חביב עלי כרבי לעזר?! מכיר אני בר"א שלא
יזלזל באבילות...

הלכה ב משנה ואלו מכבסין במועד: הבא ממדינת הים,
ומבית השביה, והיוצא מבית האסורין, והמנודה שהתירו לו

חכמים, וכן מי שנשאל לחכם והותר, מטפחות הידים, ומטפחות הספרים, scrolls ומטפחות הספג, וכל העולין מטומאה לטהרה, הרי אלו מותרין. ושאר כל אדם אסורין:

גמרא תני בלנרי נשים מותר לכבסן במועד היא בלנרי נשים bathing towels היא בלנרי אנשים. מהו בלנרי נשים רבנן דקיסרין אמרי אימטייא. blankets used for bathing.

ר' אבהו בשם ר' יוחנן מי שאין לו אלא חלוק א' מותר לכבסו במועד. א"ר יוסה בי ר' בון ובלחוד תריי, גם תרי=2 שרי—דאל"ה איך יכבס מה שלובש? דיהא שלח חד ולבש חד. בעון קומי רבי יוסה בגדי קטנים מה הן? אמר לון כמי שאין לו אלא חלוק א'.

בעון קומי תנינן אין קורעין ולא חולצין חליצת כתף ולא מברין אלא קרוביו של מת. הוות מטלתייה the mourners Sukkah is small זעירא וקריבויי בען מיעול לגביה. מהו דיתבון פלגון מן לגיו, ופלגון מן לבר? אמר לון ייעלון פלגון יומא, דין ופלגון למחר. אמר רבי מנא הן דהוינן סברין דו מקללה חמר. נמצא קולו, חומר....

תני מטפחות ספרים אין מכבסין אותן במי רגלים אבל מכבסין אותן בנתר ובורית, מפני הכבוד:

הלכה ג משנה ואלו כותבין במועד: קידושי נשים, גיטין, ושוברין, דייתיקי, ומתנה, ופרוזבולין, איגרות שום, ואיגרות מזון, שטרי חליצה, ומיאונין, ושטרי בירורין, וגזירות ב"ד, ואיגרות של רשות:

גמרא ואינו מיצר? א"ר זעירא מכיון שנתן דעתו לגרש אינו מיצר.

ושוברים- אימולוגים record. איגרות שום- שום היתומים. איגרות מזון- מזונות אלמנה. שטרי חליצה- אלו הן שטרי חליצה: תמן אמר דקרבת קודמינא ושרת סיניה מעילוי ריגליה דימינא, ורקת קודמינא רוקא דמיתחזי על ארעא

ואמירת (דברים כה) ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו. ושטרי מיאונין- אלו הן שטרי מיאונין: לא רעיינא ליה לא שוינא ליה לא צבינא לאיתנסבא ליה. ושטרי בירורין ר"י אמר קומפרומיסין ^{compromise} זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד. וגזרת ב"ד אלו גיזרי דינין. ואיגרות של רשות זו שאילת שלום:

הלכה ד משנה אין כותבין שטרי חוב במועד. אם אינו מאמינו או שאין לו מה יאכל הרי זה יכתוב.

אין כותבין ספרים ותפילין ומזוזות במועד ואין מגיהין אות אחת אפי' בספר העזרה

רבי יהודה אומר: כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו. וטווה לעצמו תכלת לציצתו:

גמרא אין כותבין שטרי ארסיות וקבלנות במועד.

השם שם כדרכו. ובלבד שלא ימוד ושלא ישקול ולא ימנה. ומקבלין קיבולת במועד לעשותה לאחר המועד ואין מקבלין קיבולת במועד לעשותה בתוך המועד. השם שם כדרכו ובלבד שלא ימוד ושלא ישקול ולא ימנה.

אמר ר' ירמיה אם אינו מאמינו ללוה. או שאין לו מה יאכל ללבלר. אמר לו ר' יוסי אם אומר את כן נמצאתה מתיר את האומנות במועד!! כל לבלר אין לו מה יאכל.... אלא אם אינו מאמינו למלוה בחיריק תחת מס וקמץ תחת ואו שעברה. או שאין לו מה יאכל למלוה הבאה. הלווה צריך עוד "הלוואה" כי אין לו ללווה מה יאכל....

חד בר נש אובד תפילוי במועדא, אתא לגבי ר' חננאל ושלחיה לגבי ר' אבא בר נתן. א"ל הב ליה תפילך, וזיל כתוב לך. א"ל רב איזיל כתוב ליה. מתניתא פליגא על רב כותב הוא אדם תפילין ומזוזות לעצמו. הא לאחר לא! פתר לה בכותב להניח. לאחר זמן, אבל לאלתר מותר אף לכתוב לאחרים

וטווה על יריכו תכלת לציצתו. רב יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר"י טווה ואפילו בפלך. רב אמר טווה בפלך בין לו בין לאחר. מתניתא פליגא על רב וטווה על יריכו תכלת לציצתו הא לאחר לא! פתר לה בטווה להניח:

הלכה ה משנה הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירת שבעה. שמונת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירת שלשים.

מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת. רגלים עולין ואין מפסקין:

גמרא גזירת שבעה- סנדל וספן ???לצאת בספינה לסחורה

גזירת ל' איחוי תפירת הקרע וגיהוץ ותגלחת. אי זהו גיהוץ? כלי צמר מגוהצין חדשים. וכלי פשתן מגוהצין לבנים.

ר' חלבו רב חונה בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשבת והוא עיו"ט מגלח ערב שבת. היך איפשר? שנקבר בשבת וחל 8 שלו בשבת? תיפתר שגררתו חיה ונתייאשו מלבקש. בשבת—ומתחיל אבילות מאז

ותני כן הרי מי שגררתו חיה. מאימתי מונים לו? משנתייאשו מלבקש מצאוהו איברים איברים מונין לו משימצא ראשו ורובו. ר' יהודה אומר השזרה והגולגולת רובו.

אמר ר' אבון תיפתר שנסתם הגולל ערב שבת עם חשיכה. היך אפשר? א"ר אחא תיפתר שסתמו עכו"ם

אית דבעי מימר שבאת לו שמועה קרובה בשבת.

ר' אמי הוה ליה עובדא, וגילח יום ל"א. ר' הוה ליה עובדא וגילח יום ל"א לא יום 30 א"ר זריקן מן מתניתן יליף לה ר' אמי דתנינן תמן מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה יום

ל"א ואת השנייה יום ששים ואחד. א"ר יוסי תמן לשעבר והכא בתחילה. ר' ירמיה הורי לר' יצחק עטושיא ואית דאמרי לר' חייה בריה דר' יצחק עטושיא לגלח יום ל' מן מתניתן.

שמונת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירת ל'. הוא שמיני הוא שלשים!! למה 8 יום סגי לבאל גזירת 30?

אמר רבי יוסה שנייא היא תמן שמפני כבוד הרגל התיירו. תגלחת תדע לך שהיא כן דאמר רבי חלבו רב חונה בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשבת מגלח ערב שבת. אין תימר שלא מפני הרגל התיירו מעתה אפי' חל יום שלשים שלו להיות בשבת מגלח ערב שבת!! ועוד מן הדא דתני על כל המתים הוא שולל לאחר שבעה, ומאחה לאחר שלשים. וישלול יום שבעה ויאחה יום שלשים. אמר רבי חגי די הוה שמעתא כן ושמעתא כן. תני זו דברי אבא שאול. רב יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר"י הלכה כאבא שאול ותני כן הלכה כדבריו. ר' בא בשם רב דברי אבא שאול בין בימים בין גזירות בטלו אבל דברי חכמים ימים בטלו גזירות לא בטלו מה ביניהון רב חונה אמר ערב הרגל ביניהון אם גילח ערב הרגל יגלח אחר הרגל אם לא גילח ערב הרגל אל יגלח אחר הרגל ר"י אמר אע"פ שלא גילח ערב הרגל יגלח לאחר הרגל. ר' לעזר הורי לר"ש בר בא לגלח לאחר הרגל ולא ידעין אי

דף יג,ב פרק ג הלכה ה גמרא כהדא דאבא שאול ואין כהדא דרבנן דברי הכל.

ר' לעזר הורי לשמעון בר בא: הרגל עולה למניין שלשים. אים מת ברגל, אפשר—אע"ג דחייב לנהוג אבילות אחר הרגל—יכול למנות ימי הרגל לתשלום ה' 30 יום א"ר יוסי אשכחון תלתין, קודמין לשבעה!!

הקובר את מתו שלשת ימים קודם לרגל בטלו ממנו גזירת שבעה. לא אמר אלא ג' הא שנים לא. חייב לנהוג 7, אחר הרגל

הדא דאת אמר בינו לבין עצמו, אבל הרבים, אין הרבים מתעסקין עמולאחר הרגל ותני כן: הקובר את מתו שלשת ימים בתוך הרגל, מונה שבעה לאחר הרגל. שלשה ימים הראשונים- הרבים מתעסקין עמו, ד' ימים האחרונים אין הרבים מתעסקין עמו. ומלאכתו בד' ימים האחרונים נעשית באחרים ועבדיו ובהמתו עושין בצינעה במקום אחר.

מהו להראות לו פנים? ר' יעקב בר אידי בשם ר' חנינה והלא אמרו אין אבל בשבת מפני מה אמרו להראות לו פנים לא מפני הכבוד והכא מפני הכבוד ודכוותה יום אחד לפני הרגל בטלו ממנו גזירת שנים.

אבל ביום הראשון אינו נותן תפילין. ביום השני הוא נותן תפילין. אם באו פנים חדשות חולצן כל שבעה דברי ר' ליעזר. ר' יהושע אומר ביום הראשון וביום השני אינו נותן תפילין. בשלישי הוא נותן תפילין. אם באו פנים חדשות אינו חולצן. אם ביום השני אינו נותן תפילין, צורכה מימר מי שמתו מוטל לפניו? !לר"י פריך אלא בגין דתנא דא תנא דא.

רבי זעירה מר עוקבן בשם שמואל רבי זעירה רב ירמיה בשם רב הלכה כרבי ליעזר בנתינה. ביום השני נותן וכרבי יהושע בחליצה. באו פנים חדשות כל 7 אינו חולץ. רבי זעירה בעי אם נתן ביום השני ובאו פנים חדשות כרבי ליעזר מהו שיעשה ר' ליעזר כר' יהושע שלא לחלוץ? אמר ר' יוסי בי ר' בון וכיני: אם נתן ביום השני כר' ליעזר, נעשה ר' ליעזר כר' יהושע שלא לחלוץ!! אין כיני, נאמר הלכה כר' ליעזר? !כיון שנותן ביום השני ואינו חולץ, א"כ אף ביום השני לא פסק לגמרי כר"א!! (ולמה אומר "הלכה כר"א")

הרי שאין לו מה לוכל, ביום הראשון ובשני אינו עושה מלאכה. בשלישי, הוא עושה בצינעה. אבל אמרו תבוא מאירה לשכיניו שהצריכוהו לכך. בר קפרא אמר אפילו בשלישי לא יעשה כל עיקר. בר קפרא כדעתיה דבר קפרא אמר אין תוקפו של אבל אלא עד שלשה ימים.

ר' אבא בריה דר' פפי ר' יהושע דסיכנין בשם ר' לוי כל תלתא יומין נפשא טייסא על גופא, סבירה דהיא חזרה לגביה. כיון דהיא חמייא דאישתני זיויהון דאפוי היא שבקא ליה ואזלה לה. לאחר שלשה ימים הכרס נבקעת על פניו ואומרת לו הא לך מה שגזלתה וחמסתה ונתת בי!!

ר' חגיי בשם ר' יאשיה מיייתי לה מן הכא (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם, ואפילו פרש חגיכם! באותה השעה (איוב יד) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל.

אריסיו וחכיריו וקבליו הרי אלו עושין. איכריו וספניו וגמליו אינן עושין. ר' יהושע בן לוי אמר היתה לו פרה מגמלת a cow working "in teams" (each one has a "turn") בעיר הרי זה עושה. א"ל ר' יוסה הדא דאת אמר בהוא דחייב ליה ועכשיו הזמן "לפרוע" הא בתחילה אסור.

שני אחין שני שותפין שני טבחים שני חנוונים שאירע לאחד מהן דבר הרי אלו נועלין את חנותן. וחכיריו ופועליו עושין בצינעה במקום אחר.

אבל, כל זמן שמתו מוטל לפניו אוכל אצל חבירו. אין לו חבר אוכל בבית אחר. אין לו בית אחר, עושה מחיצה ואוכל. אם אינו יכול לעשות מחיצה, הופך את פניו כנגד הכותל ואוכל. ואינו לא מיסב ואוכל, ולא אוכל כל צורכו, ולא שותה כל צורכו, ולא אוכל בשר ולא שותה יין. ואין מזמנין עליו ואם בירך אין עונין אחריו אמן. ואחרים שבירכו אינו עונה אחריהן אמן. בד"א? בחול אבל בשבת מיסב ואוכל כל צורכו ושותה כל צורכו ואוכל בשר ושותה יין ומזמנין עליו ואם בירך עונין אחריו אמן, ואחרים שבירכו עונה אחריהן אמן. אמר רשב"ג הואיל והיתרתה לו את כל אלו חייבוהו בשאר

מצותיה של תורה. חיי שעה התירתה לו חיי עולם לא כל שכן?! ר' יודה בר פזי בשם ר' יהושע בן לוי הלכה כרשב"ג

נמסר לרבים אוכל בשר ושותה יין. נמסר לכתפים כמי שנמסר לרבים

אבל, בשבת הראשונה- אינו הולך לבית הכנסת. בשנייה- הולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו. בשלישית- יושב במקומו ואינו מדבר. ברביעית- שוה לכל אדם.

רבי יהודה אומר: אפשר לומר בשבת הראשונה שהרבים מתעסקין עמו?! פשיטא שאינו הולך!! אלא השנייה היא הראשונה, השלישית היא השנייה, הרביעית היא השלישית.

ר"ש אומר: אבל בשבת הראשונה- הולך לבית הכנסת ואינו יושב במקומו. בשנייה- יושב במקומו ואינו מדבר. בשלישית- שוה לכל אדם.

ר"י בן לוי אמר: הלכה כדברי מי שהוא מוסיף ימים. =ר"י

הרי שבאמן הדרך ומצא אבל בתוך ביתו. בשני ובשלישי משלים עמהן. וברביעי מונה לעצמו ר' שמעון אומר אפילו ברביעי משלים עמהן. ר' יהושע בן לוי אמר הלכה כר"ש בשאינו גדול משפחה. אבל אם היה הבא מן הדרך גדול משפחה מונה לעצמו. כהדא ר' מנא הורי לרבי ארמניא מכיון שאת גדול משפחה מנה לעצמך. בשלא הוראו לו רוב פנים, אבל אם הוראו לו רוב פנים כבר באו כולם לנחם... נוטלו למרחץ! כגון בא ביום 7. כהדא רב הונא הורי לאחיו דר' יהודה בר זבדי, מכיון שהיראו לו רוב פנים נוטלו למרחץ.

הרי שמוליכין אותו ממקום למקום כגון אילין דקברין בבית שריי??? אין קוברין בעירם אית תניי תני: אלו שכאן מונין משיצא המת, ואלו ששם שהולך עים המת מונין משיסתם הגולל. אית תניי תני אלו ואלו משיסתם הגולל. ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי

הכל הולך אחר גדול המשפחה. ר' יעקב בר אחא בשם רבי אסי לחומרין. מהו חומרין? אם היה גדול המשפחה כאן אלו שכאן מונין משיצא המת, ואלו ששם מונין משיסתם הגולל. אם היה גדול המשפחה שם, אלו ואלו מונין משיסתם הגולל.

כהדא גמליאל זוגא, דמכת אחתיה נפטרה אחותו סלק הילל אחוה עימיה. א"ל רבי מנא מכיון שאת גדול המשפחה, כד תהא סלק גבי אחוך, כשתבא לעיר הקבורה הוי שלף סנדלך.

הרי שמפנין אותו מקבר לקבר. מתי מתחיל למנות אית תניי תני משיסתום הגולל הראשון. אית תניי תני משיסתם הגולל השני. ר' יונה הוה ליה עובדא שאל לר' חנניה חברון דרבנן א"ל משיסתם הגולל הראשון. ר' ירמיה הוה ליה עובדא שאל לר' זעירה לר' אמי א"ל משיסתם הגולל השני. אתא לגביה אמר ליה לחומרא הורי לך. ר' יונה ור' יוסה תריהון אמרין הדא דאת אמר בתוך שבעה אבל לאחר שבעה כבר עבר האבל.

בשנתנו דעתן לפנותו, אבל אם לא נתן דעתו לפנותו, משיסתם הגולל הראשון. כהדא גמליאל דיקוונתיה, שם עיר קברוניה כורסאיישם עיר גבון. בתר תלתא יומין אימלוכין מחזרא יתיה, לעיר שמת אתון ושאלון לר' סימון אמר לון רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מכיון שלא נתתם דעתכם לפנותו, משיסתם הגולל הראשון.

יישוע אחוי דדוריי הוה ליה עובדא אתא שאל לר' אבהו א"ל משיסתם הגולל השני. אמר ליה ר' יעקב בר אחא עמך הייתי ושאלתינה לר' אבודמא דמן חיפה אמר משיסתם הגולל הראשון! א"ל אנא לא שמעית, אין שמעת פוק והורי!!

מניין לאבל מן התורה שבעה? (בראשית נ) ויעש לאביו אבל שבעת ימים. ד ולמידין דבר קודם למתן תורה.

ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירה שמע לה מן הדא: (ויקרא ח)
ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את
משמרת משכן ה'.

כשם ששימר הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעה, כך אתם
שמרו על אחיכם שבעה. ומניין ששימר הקב"ה על עולמו
שבעה? (בראשית ז) ויהי לשבעת הימים ומי המבול היו על
הארץ. ומתאבלין קודם שימות המת?! לפני המבול?! אלא בשר
ודם שאינו יודע מה עתיד להיות, אינו מתאבל עד שימות
המת אבל הקב"ה שהוא יודע מה עתיד להיות שימר על
עולמו תחילה אית דבעי מימר אלא שבעה ימי אבלו של
מתושלח הצדיק. שמת 7 יום קודם המבול

אמר רבי הושעיה (ויקרא י) כי שמן משחת ה' עליכם כשם
שנרתויתם בשמן המשחה כל שבעה כך אתם שמרו על
אחיכם כל שבעה.

ר' אבהו בשם ר' יוחנן (במדבר יב) אל נא תהי כמת. תסגר.
מה ימי המת שבעה, אף ימי הסגר שבעה. חד ברבי אמר הדא
דר"י קומי דרבי שמעון בן לקיש, ולא קביל עלוי. אמר הכא
עבד לה להסגר, והכא הוא עבד להחלט!! קרא איירי ה"מוחלט!!
דאמר ר"י בשם ר' ינאי אל נא תהי כמת, מה ימי המת אינן
עולין לספירת נזירות טהרה אף ימי החלט אינן עולין. לימי נזירות

ר' ירמיה ור' חייה בשם רשב"ל ר' אבהו ר' יוסה בן חנינה
בשם רשב"ל (דברים לד) ויתמו ימי בכי אבל משה. ימי-
שבעה. בכי- שנים. אבל- שלשים. ואית דמחלפין ימי- שנים.
בכי- שבעה. אבל- שלשים.

ר' יוסה ר' חייה בשם רבן שמעון בן לקיש רבי יונה ורבי חייה
ורבן שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא (עמוס ט) והפכתי
חגיכם לאבל. מה ימי החג שבעה אף ימי האבל שבעה? אמר
רבי אמי לרבי חייה בר בא אי מה ימי החג שמונה אף ימי

האבל שמונה! אמר ליה שמיני רגל בפני עצמו הוא. אי מה העצרת יום אחד, אף האבל יום אחד! אמר ליה מיכן לשמועה רחוקה! דאינו רק יום אחד ותני כן שמועה קרובה יש לה שבעה ושלישים, ורחוקה אין לה שבעה ושלישים.

אית תניי תני שמועה קרובה בתוך שלישים, ורחוקה לאחר שלישים. אית תניי תני שמועה קרובה בתוך שנים עשר חודש, ורחוקה לאחר שנים עשר חדש. ר' אבהו בשם ר"י הלכה כדברי מי שהוא אומר שמועה קרובה בתוך שלישים ורחוקה לאחר שלישים.

הרי ששמע שמת לו מת ברגל, לא הספיקו ימי הרגל לצאת, עד ששלמו לו שלישים. "ונעשית שמועה רחוקה" חבריא אמרי מכיון ששמע בתוך שלישים, מונה שבעה לאחר שלישים. כשמועה קרובה אמר לון רבי יוסה: מכיון ששמע בשעה שאינו יכול להתאבל כמי ששמע לאחר שלישים, ואין לו אלא יום אחד בלבד.

רבי אידי דקיסרין בשם ר"י: באת לו שמועה קרובה בשבת, קורע למחר ביום ראשון-- אע"ג דנעשית רחוקה ומתאבל. אמר רבי חנניה אינו מתאבל. רק קורע. אמר ליה רבי מנא ויש קריעה בלא איבול? שכן על אביו ועל אמו, אפילו למחר כמה חייב לקרוע. כ. מצינו כן באביו ואמו שחייה לקרוע אפי' בשמועה רחוקה

רבי אבהו בשם רבי יוחנן אפילו טפילה לטפילה אסור בתגלחת. כהדא רבי מנא הוה בקיסרין שמע דדמך בר בריה ואזל וספר אמרון ליה לא כן אלפן רבי אפילו טפילה בטפילה אסור בתגלחת?! אמר לון באינן דהוון גביה אנן לא הוינן גביה.

רבי אבודמי בר טובי בשם רבי אבהו ואפילו טפילה לטפילה חייב לקרוע

דאמר רבי אבהו (יחזקאל כד) האנק דום- מיכן שהוא צריך לצווח. מתים אבל לא תעשה- מיכן שהוא צריך להתאבל.

פארך חבוש עליך- אית דבעי מימר אלו התפילין. אית דבעי מימר זה הגיהוץ. מאן דאמר אלו התפילין אי מה התפילין לשני ימים אף האבל לשני ימים? מאן דאמר זה הגיהוץ אי מה הגיהוץ שלשים יום אף האבל שלשים? ונעליך תשים ברגליך- מיכן שהוא אסור בנעילת הסנדל. ולא תעטה על שפם- מיכן שהוא צריך לכסות את פניו. {ויכסינה מלרע מלמטה אמר רב חסדא דלא יהוון אמרין פומיה הוא חשש} ולחם אנשים לא תאכל- מיכן שהקטנים הולכין אצל הגדולים. ומביאין לחם ומזון ומניין שהגדולים הולכין אצל הקטנים? א"ר שמואל בר רב יצחק כתיב (ירמיהו יז) כי כה אמר ה' אל תבוא בית מרוזח וגו'.

תני אלו דברים שאבל אסור בהן כל שבעה: ברחיצה בסיכה בנעילת הסנדל ובתשמיש המטה מלספר ומלכבס מלקרות בתורה ומלשנות מדרש הלכות והגדות משאילת שלום ומלעשות מלאכה.

מאן תנא אבל אסור ברחיצה כל שבעה? רבי נתן. רבי אמי הוה ליה עובדא שאל "לר' חייה" בא והורי ליה כל שבעה כר' נתן. רבי יוסה הוה ליה עובדא שלח לר' בא בר כהן א"ל ולא כן אלפן רבי!! רבי אמי הוה ליה עובדא ושאל "לרשב"ל" והורי ליה כל שבעה כרבי נתן. א"ל ודלמא תרין עובדין אינון. אנן אמרין לה על דר' חייה בר אבא, ואתון אמרין לה על דר' שמעון בן לקיש.

ועוד מן הדא ר' חמא אבוי דרב הושעיה הוה ליה עובדא שאל לרבנן, ואסרין. ר' יוסה בעי היידן רבנן? רבנן דהכא או רבנן מדרומה. אין תימר רבנן דהכא ניחא. אין תימר רבנן דדרומא רברבייהו רבנן דהכא קומוי והוא שאיל לזעיריאי!! רבנן דדרומא אין תימר רבנן דהכא ניחא, אין תימר רבנן דדרומא אתון שריין ואינון אסרין!! הלא ידענו שהם מתירין!! דתני מקום שנהגו לרחוץ אחר המיטה מרחיצין, ובדרום מרחיצין. א"ר יוסה בי רבי בון מי שהוא מתיר את הרחיצה עושה אותה כאכילה

ושתייה. הדא דאת מר ברחיצה שהיא של תענוג אבל ברחיצה שאינה של תענוג מותר.

שמואל בר אבא עלו בו חטטין אתון ושאלון לר' יסא מהו דיסחי? לרחוץ אמר לון: ואין לא סחי מיית הוא? !כ אסור... אין כיני אפילו בטי' באב, אין כיני אפילו ביה"כ!! ע"כ יש להתיר ה"חטטין" בכל

גונוי

ר' יוסי בן חנינה ראו אותו טובל. אין לקירוייו לא ידעין, ואין להקר גופו שאין רחיצת צונן רחיצה לא ידעין. הורי ר' בא, כהן תנייא. דרחיצת צונן מותר. הורי ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיהות עליו שמותר להרחיצם במים.

תני אבל ומנודה שהיו מהלכין בדרך מותרין בנעילת הסנדל. לכשיבואו לעיר יחלוצו. וכן בתשעה באב וכן בתענית ציבור.

תני מקום שנהגו לשאול בשלום אבלים בשבת שואלין ובדרום שואלין. ר' הושעיה רבא אזל לחד אתר חמא אביליאי בשובתא ושאל בון. אמר אני איני יודע מנהג מקומכם, אלא שלום עליכם כמנהג מקומינו....

רבי יוסי בי רבי חלפתא הוה משבח בי ר"מ קומי ציפוראיי, אדם גדול אדם קדוש. אדם צנוע. חד זמן אביליאי בשובתא ושאל בון. אמרין ליה, ר', אהן דאת מתני שבחיה?! אמר לון מה עבד? ר"מ אמרו ליה, חמא אביליאי בשובתא ושאל בון. אמר לון בעיי אתון מידע מהו חייליה? בא להודיענו שאין אבל בשבת! דכתיב (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר זו ברכת שבת. ולא יוסיף עצב עמה זו אבילות כמה דאת אמר (שמואל ב יט) נעצב המלך על בנו.

שמואל אמר פח"ז חובה נת"ר רשות. פריעת ראש חזירת קרע זקיפת המיטה חובה. לעשות בשבת נעילת סנדל תשמיש המיטה רחיצה רשות. אינו חייב לעשות בשבת כדיי לבטל אבילותו—אבל רשאי חד תלמיד מן דשמואל שימש מטתו שמע שמואל ואיקפד עלוי

ומית אמר להלכה איתאמרת דילמא למעשה!! רב אמר ח"ז
חובה פ"ן רשות. חזירת קרע זקיפת המטה חובה. פריעת
ראש נעילת סנדל רשות.

תרין בנוי דקנפקון, חד רישיה מגלי ולביש סנדלוי. וחד
רישיה מכסי ושלח סנדלוי. סימנו אבילות בשבת--ומותר ר' יונה סלק
לגבי רבי גוריינ נפק לגביה לביש סנדלוי. א"ל מה את סבר
דילפינן עובדא מינך? כדיי שילמדו ממך להתיר לא ילפון עובדא מן בר
נש זעיר.....

ומלקרות בתורה. אמר רבי יוחנן (איוב ב) ואין דובר אליו
דבר. ואפילו דבר של תורה. א"ל ר' שמעון בן לקיש כל
גרמיה אלו תנא לא הוה מיית.... כל עצמו, איס היה לומד תורה לא היה מת....

מאי כדון? איך מפרש ר"ל קרא דאיוב? כיי דא"ר יודה בר פזי בשם רבי
יוחנן בשלא היו יודעין במה לפתוח לו אם בגופו אם בממונו
אם בנפש בניו ובנותיו.

חד תלמיד מן דרב חסדא איבאש חלה שלח ליה תרין תלמידין
דיתנון עימיה, איתעביד קומיהון כמין חייו ואפסקון, נעשה השטן
כנחש וביטלם מת"ת, ומת ודמך.

חד תלמיד מן דבר פדיה איבאש שלח ליה תרין תלמידין
דיתנון עימיה איתעביד קומיהון כמין כוכבא?? כוכב ואפסקון
ודמך.

תני אבל שונה הוא במקום שאינו רגיל כהדא ר' יסא הוה ליה
עובדא, שלח ליה רבי יוחנן תרין תלמידין דיתנון עימיה. אין
משום דשרי לא ידעין, ואין משום דלא רגיל לא ידעין. ור'
יסא לא רגיל!! אלא כגון אילין מיליהון דרבנן, דבר נש
מישתאיל בהון וקיים ליה ??? שאין אדם עומד עליהם אא"כ נשאל=נכשל בהם
כמאן דלא רגיל.

רבי יוסי בר פיטרס חמוי דרבי יהושע בן לוי קדמיא, הוה ליה עובדאמת לו מת שלח ליה בר קפרא תרין תלמידין דיתנון עימיה. אין דשרי לא ידעין, ואין משום שהיה להוט אחר התורה לא ידעין. ותניין כן אם היה להוט אחר התורה מותר.

על כל דבר האמור בתורה כהן מיטמא ישראל מתאבל. הוסיפו עליהם אחיו ואחותו מאמו ואחותו הנשואה מתאבל ואונ, אבל לא מיטמא. ארוסתו לא מתאבל ולא אונן ולא מיטמא.

תני כל שמתאבלין עליו מתאבלין עמו. רב דמכת אחתיה ופקד לחייה בריה א"ל כד תיסליק לגביי, כשתבא אצלי, נהוג עמי אבילות הוי שלח סנדלך. רבי מנא, הוון בנויי דרבי חנינה אחוי, מייתין. אתון ושאלון לרבי יוסי מהו לכפות את המיטה? אמר לון לא צריך. מהו לישן על גבי מיטה כפוייה? אמר לון לא צריך. מהו לקרות את שמע ולהתפלל? אמר לון נישמענה מן הדא הרי שהיה עסוק עם המת בקבר והגיעה עונות קריאת שמע פורש למקום טהרה ולובש את תפיליו וקורא קריאת שמע ומתפלל.

מאימתי כופין את המיטות? משיצא המת מפתח החצר דברי רבי ליעזר. ורבי יהושע אומר משיסתם הגולל. וכשמת רבן גמליאל, כיון שיצא מפתח החצר, אמר ר' ליעזר לתלמידיו כפו את המיטות! וכשנסתם הגולל, א"ר יהושע לתלמידים כפו את המיטות! אמרו לו כבר כפינום על פי זקן.

בערב שבת הוא זוקף את מיטותיו, במוצא שבת הוא כופן. תני דרגש נזקפת ואינה נכפית, ר' שמעון בן אלעזר אומר שומט קלמנטרין (as a sign of he removes the foot-stool from the state-bed)

mourning) שלה ודיו. רבי יוסה בשם רבי יהושע בן לוי הלכה כר"ש בן אלעזר.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי יסא מיטה שנקליטיה עולין ויורדין עמה שומטן ודיין.

איזו היא מיטה ואי זו היא דרגש? אמר ר' ירמיה כל שמסרגין על גופה, זו היא מיטה. וכל שאין מסרגין על גופה, זו היא דרגש. והא תנינן המיטה והעריסה משישופם בעור הדג אם מסרג הוא על גופה לאי זה דבר הוא שפה? א"ר לעזר תיפתר באילין ערסתא קיסרייתה דאית לה ניקבן. ואין מסרגין על

גוף עצי המטה, ע"כ דרך לשופם בעור הדג

ומנין לכפיית המיטות? turning the beds upside down ר' קריספי בשם ר' יוחנן (איוב ב) וישבו אתו לארץ. "על הארץ" אין כתיב כאן אלא וישבו אתו לארץ. אלא דבר שהוא סמוך לארץ, מיכן שהיו ישנים על מיטות כפיות. בר קפרא אמר איקונין אחת טובה היתה לך בתוך ביתך וגרמתני לכפותה, אף את כפה מיטתך! ואית דמפקין לישנא יכפה הסרסור. המטה שעליו פרין ורבים

רבי יונה ורבי יוסה תריהון בשם ר' שמעון בן לקיש חד אמר מפני מה הוא ישן על מטה כפויה? כדי שיהא ניעור בלילה ונזכר שהוא אבל. וחורנה אמר מתוך שהוא ישן על גבי מטה כפויה, ואינו נוח לו.... הוא ניעור בלילה ונזכר שהוא אבל.

אמר איני כופה את המטה הרי אני ישן על גבי הספסל! אין שומעין לו. מפני שאמר איני כופה את המטה, אבל אם אמר הרי אני כופה את המטה שומעין לו. מתני' לא אמרה כן אלא וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הספסל בכ"ג, הא בכהן הדיוט לא. וברבים, הא ביחיד לא. ולא עבדין כן.

כפיית המיטות פעמים עושה ו' ה' ד' ג'. בע"ש ששה בע"ש עם
דימדומי חמה חמשה י"ט לאחר שבת ד' שני ימים טובים של
ראש השנה ג'.

חד תלמיד מן דר' מנא הורה לחד מן קריביי דנשיי משהוא
זוקפה שוב אינו כופה. כמה ימים היה לו? ר' יעקב בר אחא
בשם ר' יסא שני ימים היה לו לו רבי בא ר' אמי ר' יעקב בר
זבדי בשם ר' יצחק ג'. ר' חנינא בר פפא הורי לכפותה אפילו
יום אחד ואית חמי ליה (מלכים א יג) יען כי מריתה.

תני הדר בפונדק אין מחייבין אותו לכפות דלא יהוון אמרין
חרש הוא. מכשף הוא....

הרי שמת חמיו או חמותו או אחד מקרובי אשתו אינו כופה
לא לכחול ולא לפקוס, אלא נוהג עמה כדרך שהיא נוהגת.
וכן היא שמת חמיה או חמותה או אחד מקרובי בעלה אינה
לא כוחלת ולא פוקסת אלא נוהגת עמו כדרך שהוא נוהג
שמואל אמר לא שנו אלא חמיו או חמותו הא אחד מכל
הקרובים לא.

ר' בא בר כהן אמר קומי ר' יוסי ר' יודה בר פזי בשם ר' יוחנן
בדר עמו. דווקא, חייב לנהוג אבילות קם ר' יוסה עם ר' יודה בר פזי א"ל
אתה שמעת מן אבוך הדא מילתא? דחייב לנהוג אבילות א"ל אבא לא
הוה אמר כן. אלא דאיתתיה דבר נחמיה מית, אתון שאלון
ליה מהו לכפות את המטה? אמר לון לא צריך. מהו לקרות
את שמע ולהתפלל? א"ל נישמענה מן הדא: הרי שהיה עסוק
עם המת בקבר והגיעה עונת קריאת שמע הרי זה פורש
למקום טהרה ולובש את תפיליו וקורא את שמע ומתפלל:

מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת. והרגלים מפסיקין
ואינן עולין. ר' סימון בשם רבי יוחנן משו"ה אין הרגלים עולים שהוא
מותר בתשמיש המיטה. ואין בו "שום" אבילות, ע"כ צריך להתחיל אחר הרגל קם

ר' ירמיה עם ר' יודה בי ר' סימון א"ל הכין אמרין כל תלמידיו דר' יוחנן: לא שמע בר נש מיניה הדא מילתא, אלא אבוך. א"ל רבי יעקב אין דאיתאמרת לא איתאמרת אלא מן אילין מיליאי דהכין.

הכין מילתיה דריב"ל אמר שהוא אסור בתשמיש המיטה. דאמר ר' סימון בשם ריב"ל: והלא אמרו אין אבל ברגל אלא שהרבים נוהגין בו בצינעה. מהו בצנעה? שהוא אסור בתשמיש המיטה. התיבון הרי הרגל הרי הוא אסור בתשמיש המיטה ואינו עולה, ואעפ"כ אינו עולה אף השבת הואיל =אע"פ והיא אסורה בתשמיש המיטה, לא תעלה!! אמר ר' בא איפשר לשבעה בלא רגל. אבל אי אפשר לשבעה בלא שבת: ע"כ עולה

הלכה ו משנה ר' אליעזר אומר: משחרב בית המקדש עצרת כשבת ועולה ואינו מפסיק

רבן גמליאל אומר ראש השנה ויום הכיפורים כרגלים. וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא עצרת כרגלים. וראש השנה ויום הכיפורים כשבת:

גמרא דבית ר' ינאי אמרי: עצרת עולה שבעה, כרגלים.

בעון קומי ר' יוסה שלשה לפני העצרת, ועצרת שבעה, הרי עשרה? אלא =או דילמא שלשה לפני עצרת שבעה, ועצרת שבעה, הרי ארבעה עשר?

א"ר יוסי בי ר' וכיני: יום אחד לפני עצרת מונה חמשה לאחר העצרת. שנים, מונה ארבעה. שלשה, בטלו ממנו גזירת שבעה.

תני אין מראין פנים לנחם לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים.

א"ר שמואל בר רב יצחק יום הכיפורים שחל להיות בשבת מראין בו פנים. כהדא ר' חזקיה הוה ליה עובדא, מת לו מת סלקין

רבנן לגביי מיחמייה ליה אפין בצומא רבא. אמר לון כלום אמרו אין מראין פנים לא בראש השנה ולא ביום הכיפורים לא מפני התפילה! דמאריכין בתפילה שנייא היא יה"כ שחל להיות בשבת שנייא היא יום הכיפורים שחל להיות בחול:??? קצרו בתחנונים כשחל בשבת

הלכה ז משנה במועד-- אין קורעין ולא חולצין ולא מברין, אלא קרוביו של מת

ואין מברין אלא על מיטות זקופות רק בשעה "שמאכילין-מברין את האבלים" זקפין המטות=couches

ואין מוליכין בבית האבל לא בטבלא ולא באקוטלא ולא בקנין **אלא בסלים** a plate / salver/ flat basket a common basket

ואין אומרים ברכת אבילים במועד. אבל עומדין בשורה ומנחמין, ומיד... ופוטרין את הרבים:

גמרא אמר רבי ירמיה ובלבד=רק קרובין שהן ראויין להתאבל.

כהדא דתני חכם שמת הכל קרוביו ואפיי קרובים שאינן ראויין להתאבל. כהדא רבי אבון דמך במועדא, ולא גמל ליה רבי מנא חסד, והוון ציפוראיי אמרין עד מית שנא! אף אחר מיתתו שונא אותו... בתר מועדא עבד ליה איקריה. עאל ואמר קומיהוון כהדא דתני חכם שמת הכל קרוביו באינון דהוון גביה, אנן לא הוינן גביה.

הקורע מן המלל, the hem, מן השלל, stitch, מן הרדיד, thin web (fringe of garment) אינו קרע. מן האיחוי ה"ז קרע. אי זהו איחוי? א"ר אחא כל שאין מקומו ניכר.

עשרה קרעים אסורין באיחוי: הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה ועל הנשיא ועל אב בית דין ועל שמועות

הרעות ועל קללת השם ועל שריפת תורה ועל ירושלם ועל בית המקדש.

על אביו ועל אמו ועל רבי שלימדו חכמה מניין? (מלכים ב ב) ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. ר' מתון בעא קומי ר' יוחנן ומאלישע אנו למידין תורה?! א"ל מתון מתון מה המת משהוא מסתלק עוד אינו רואהו כך זה משנתסלק עוד לא ראהו!

כשם שקורעין על החכמים כך קורעין על תלמידיהן. אי זהו תלמיד חכם? חזקיה אמר כל ששנה הלכות ועוד תורה. א"ל ר' יוסי הדא דאת אמר בראשונה, אבל עכשיו אפילו הלכות. ר' אבהו בשם ר"י: כל שהוא מבטל עסקיו מפני משנתו. תני כל ששואלין אותו והוא משיב. א"ר הושעיא כגון אנן דרבבין, משגחין עלינן ואנן מתיבין לו. *we are teachers and our students*. אמר רבי בא בר ממל כל שהוא יודע לבאר משנתו. ואנן אפילו רבבין, לא חכמין מבארה מתניתן... *although we are teachers we cannot explain the Mishnah...*

איזהו רבו? כל שפתח לו תחילה דברי רבי אליעזר. רבי יהודה אומר כל שרוב תלמודו ממנו. רבי יודא אומר כל שהאיר עיניו במשנתו אפילו בדבר אחד. ר' אבהו בשם ר"י הלכה כדברי מי שהוא אומר כל שרוב תלמודו ממנו. ולמה לא אמר כרבי יהודה? אית תני תני ומחליף. רבי לעזר קרע על שפתח לו תחילה. שמואל חלץ על שהאיר עיניו במשנתו. ומה האיר עיניו במשנתו? אמר רבי יוסי בי רבי בון תמיד^{6:3} בשני מפתחות אחד יורד לאמת השיחי ואחד פותח כיון. מהו יורד לאמת השיחי? שהיה שוחה אמה עד שלא יפתח.

על הנשיא ועל אב בית דין ועל שמועות הרעות מניין? (שמואל ב א) ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגו'. ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול זה הנשיא. ועל יהונתן בנו זה אב

בית דין. ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב אלו שמועות הרעות.

על קללת השם מניין? (מלכים ב יט) ויהי כשמוע המלך חזקיה את דברי רבשקה ויקרע את בגדיו. מהו לקרוע על קללת העכו"ם? מאן דאמר רבשקה עכו"ם היה קורעין ומאן דאמר יהודי היה אין קורעין.

תני ר' הושעיה אחד ששמע קללת השם מישראל ואחד ששמע קללת השם מן העכו"ם חייב לקרוע. מה טעמא? (ירמיהו לב) הנה אני ה' אלהי "כל בשר" הממני יפלא כל דבר. מהו לקרוע בזמן הזה? רבי יוסי רבי ירמיה בשם רבי יוחנן משרבו הגדפנין פסקו מלקרוע. מהו לקרוע על הכינויים? נישמענה מן הדא רבי שמעון בן לקיש היה מהלך באיסרטא איזדמן ליה חד כותיי והוה מגדף והוה קרע. מגדף והוה קרע. נחת ליה מן חמרא ויהב ליה חד מרתיקא a blow with his fist גו ליביה א"ל רשע! אית לאימד מאנון מספקא ליי! הדא אמרה שקורעין על הכינויים וקורעין בזמן הזה.

על שריפת התורה מניין? (ירמיהו לו) ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה. מהו שלש דלתות וארבעה? תלת ארבע פסוקין במגילת איכה כיון שהגיע לפסוק החמישי (איכה א) כי ה' הוגה על רוב פשעיה. מיד יקרעה בתער הסופר וגו'. (ירמיהו לו) ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם. מיכן שצריך לקרוע

הרואה תלמיד חכם שמת, כרואה ספר תורה שנשרף. אמר רבי אבהו יבא עלי אם טעמתי כלום כל אתו היום. רבי יונה הוה בצור, כד שמע דדמדך בריה דרבי אבהו אף על גב דאכל גובנא cheese ושתא מיא, אסקיה צום ההוא יומא.

רבי בא ורבי חונא בר חייה הוון יתיבין אתת נעמיתה מין עוף וחטפת תפילוי דר' חונא בר חייה, צדה רבי בא וחנקה. א"ל רבי חונא בר חייה עוד מעט והיינו באין לידי שריפת תורה.

א"ל ואדיין את לזו? וכי כך הלכה? כן אמר רב ירמיה בשם רב אין קורעין אלא על ספר תורה ששרפו מלך ישראל בזרוע כגון יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה וחביריו.

עולא ביריא רבי לעזר בשם רבי חנינה הרואה ס"ת שנשרף חייב לקרוע על הגויל בפני עצמו ועל הכתב בפני עצמו מה טעמא (שם) אחרי שרוף המלך את המגילה ואת הדברים. את המגילה- זה הגויל. ואת הדברים- זה הכתב. רבי ברכיה רבי חלבו עולא ביריא ר' לעזר בשם ר' חנינה עתיד הקב"ה ליעשות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבא. מה טעמא? (תהלים מח) שיתו לבכם לחילה. לחולה כתיב. והצדיקים מראין אותו באצבע ואומר (תהלים מח) כי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגינו עלמות. עלמות- בעלימות. with vigor. עלמות- בזריזות. עלמות- כאילין עולימתא. נער תירגם עקילס אתא נסייא עולם שאין בו מות. והצדיקים מראין אותו באצבע ואומר כי זה אלהים אלהינו עולם ועד הוא ינהגנו עלמות הוא ינהגנו בעולם הזה הוא ינהגנו לעולם הבא.

ועל ירושלם ועל בית המקדש. (ירמיהו מא) ויבואו אנשים משכם ומשילה ומשומרון שמונה אנשים מגולחי זקן וקרועי בגדים. אחד ששמע שחרבה ירושלם ואחד הרואה את ירושלם בחרבנה חייב לקרוע. הרואה את ירושלם מן הצופים חייב לקרוע.

אית תניי תני מוסיף על הקרע. כשהגיע למקדש אית תניי תני תחילת הקרע טפח. ותוספת כל שהוא ואית תניי תני תחילת הקרע טפח תוספתו שלש אצבעות. רבי יוסה רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא ר' חזקיה רבי ירמיה בשם רבי יוחנן הלכה כמי שאומר תחילת הקרע טפח תוספתו כל שהוא.

מהו להבדיל קנה שפה? רבי ירמיה רבי חייה בשם רבי שמעון בן לקיש (שמואל ב א) ויחזק דוד בבגדיו אין חזקה פחות

מטפח. ויקרעם רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי מיכן שהוא צריך להבדיל קנה שפה.

מת לו מת קורע. מת לו מת אחר אפילו ששמע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו חכמה. קורע קרע אחד לכולן. ר' יהודה בן תימא אומר קורע על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו. ובלבד שלא יעשה של אביו ושל אמו תוספת. ולא דא היא קדמיתא? היינו רישא... (מה חידוש מוסיף ב"ובלבד.....") אלא שלא יוסיף לא על של אביו ולא על של אמו. ר' חלבו ורב מתנא יוסי בר מנשיא בשם רב הלכה כרבי יהודה בן תימא.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר מוסיף על הקרע, וקורע. עד איכן? אמר רבי חנינה עד שהוא מגיע עד טיבורו. תנא חד סב קומי רבי זעירא אפילו נתמנה לו בגד כל שבעה חייב לקרוע אמר ליה רבי זעירא הדא דתימר בשאר הקרובים אבל על אביו ועל אמו אפילו לאחר כמה, חייב לקרוע.

מת לו מת קורע, מת לו מת אחר מרחיק שלש אצבעות וקורע. שלמו מלפניו, מתחיל מאחוריו, שלמו מלמעלן מתחיל מלמטן. שלמו אלו ואלו, רבי חייה בריה דרבי אדא דיפו אמר נעשה כפוחח. "ערום" ופטור....

רבי חנינא בר פפא סלק גבי רבי תנחום בר חייה נפק לגביה לביש סנטיריה. מהו סנטיריה? מאנין דלא חפיתין. upper garment (unrented) without a bosom א"ל הדא מנן לך? אמר ליה הכין הוה רבי סימון רבי עבד. א"ל התפלל עלינו! אמר ליה פסג תורעתך!!! may thy ill-luck be broken שכל אותה השנה הדין מתוח כנגד המשפחה. דאמר רבי יוחנן כל שבעה החרב שלופה עד שלשי' היא רופפת לאחר שנים עשר חדש היא חוזרת לתערה למה הדבר דומה? לכיפה של אבנים כיון שנתרערה אחת מהן נתרערו כולן. ואמר רבי לעזר אם נולד בן זכר באותה המשפחה נתרפאת כל אותה המשפחה.

מנין שאבל חייב לקרוע מעומד? דכתיב (איוב א) ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו. ר' יודה בר פזי בשם רבי יוחנן מיכן שאבל צריך לקרוע מעומד.

אמר רבי יוחנן הורי ר' יסא לשלול למחר כד דמך רבי יסא

הורי ר' חייה בר בא לנעול בו ביום אמר רבי זעירה ולא פליגין מאן דאמר ישלול למחר ינעול למחר ומאן דאמר ינעול בו ביום ישלול בו ביום.

אמרו לו מת ראובן וקרע, ואחר כך אמרו לו שמעון מת! הרי כבר יצא ידי קרעו. אמרו לו מת ראובן וקרע ואחר כך אמרו לו קיים היה, ומת. אית תניי תני יצא ידי קירעו אית תניי תני לא יצא ידי קירעו. מאן דאמר יצא ידי קירעו כבר קרע מאן דאמר לא יצא ידי קירעו שהרי על חי קרע! ועוד מן הדא דתני קרע וחזרה בו נשמה, אם על אתר^{מת} אינו צריך לקרוע, אם לאחר זמן צריך לקרוע. כמה הוא על אתר? כדי דיבור כמה הוא כדי דיבור? רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי כדי שאילת שלום בין אדם לחבירו. אבא בר בר חנה בשם רבי יוחנן כדי שאילת שלום בין הרב לתלמיד ויאמר לו שלום עליך רבי.

ר' יוחנן הוה מיסתמך על רבי יעקב בר אידי, והוה רבי לעזר חמי ליה ומיטמר מן קומוי, אמר: הא תרתין מילין הדין בבליא עבד לי. חדא דלא שאל בשלמי, וחדא דלא אמר שמועתא מן שמי!! א"ל כן אינון נהגין גבון, זעירא לא שאיל בשלמיה דרבה דאינון מקיימין (איוב כט) ראוני נערים ונחבאו וישישים קמו עמדו. בבבל כך נוהגין—אין הקטן שואל בשלום הגדול מי מהלכין כשהלכו... חמי ליה חד בית מדרש. א"ל הכין היה ר' מאיר יתיב ודרש ואמר שמועתא מן שמיה דר' ישמעאל ולא אמר שמועתא מן שמיה דרבי עקיבה. א"ל כל עמא ידעין דרבי מאיר תלמידיה דר' עקיבה. א"ל וכל עמא ידעין דרבי אלעזר תלמידי דרבי יוחנן!!! ולמה יחרה לך.. שאין אומר שמועה בשמך? ומה

מיעבור קומי אדורי צלמא? ר"י שאל את ר' יוחנן אי מותר לעבור לפני "צלם"
א"ל ומה, את פליג ליה איקר? עבור קומוי ואסמי עיינוי! למה
תתן לו כבוד בעקום הדרך.... עבור לפניו וסגור עיניך! א"ל יאות ר' לעזר אבד לך
דלא עבר קומך..... בזה הוא נותן לך כבוד..... א"ל: ר' יעקב בר אידי יודע
את לפייס....

ור' יוחנן בעי דיימרון שמועתא מן שמיה, אף דוד ביקש עליה
רחמים אמר (תהלים סא) אגורה באהלך עולמים. רבי פינחס
ר' ירמיה בשם רבי יוחנן וכי עלת על לב דוד שהוא חי לעולם
אלא כך אמר אזכה שיהו דברי נאמרים בבתי כנסיות ובבתי
מדרשות. ומה אניס ליה? בר טירא שם חכם אמר האומר שמועה
משם אומרה שפתותיו רוחשות בקבר. מ"ט? (שיר השירים ז)
דובב שפתי ישינים ככומר זה של ענבים שהוא זב מאליו. ר'
חיננא בר פפא ורבי סימון חד אמר כהן דשתי קונדיטון.
וחורנה אמר כהן דשתי חמר עתיק. אע"ג דהוא שתי ליה
טעמיה כפומיה.

ואין דור שאין בו ליצנים ומה היו פריצי הדור עושין היו
מהלכין אצל חלונותיו של דוד ואומרים אימת יבנה בית
המקדש? אימתי בית ה' נלך? והוא אומר אף על פי שהן
מתכוונים להכעיסני יבא עלי שאני שומח בלבי! (תהלים קכב)
שמחתי באומרים לי בית ה' נלך. (דברי הימים א יז) והיה כי
ימלאו ימיו ללכת עם אבותיו. אמר רבי שמואל בר נחמן
אמר הקב"ה לדוד דוד ימים מליאים אני מונה לך אין אני
מונה לך ימים חסירין. כלום שלמה בנך בונה בית המקדש
לא להקריב בתוכו קרבנות חביב עלי משפט וצדקה שאת
עושה יותר מן הקרבנות! מה טעמא. (משלי כח) עשה צדקה
ומשפט נבחר לה' מזבח:

הלכה ח משנה אין מניחין את המטה ברחוב במועד שלא להרגיל את ההספד. ולא של נשים לעולם מפני הכבוד.

נשים במועד מענות אבל לא מטפחות
may sing dirges but may not clap their hands

רבי ישמעאל אומר הסמוכות למטה מטפחות :

גמרא רבי חלבו רבי בא בר זבדא בשם רב: אפילו לשעה, מן הדא (במדבר כ) ותמת שם מרים ותקבר שם.

על כל המתים כולן הוא דוחה במטה, שייקבר מהרה ואינו מרבה בעסקיו. כגון להביא חלילין והדסים וכי' על אביו ועל אמו מרבה בעסקיו ואינו דוחה במטה. אם היה שעת דוחק או עונות גשמים אפילו על אביו ועל אמו מרבה בעסקיו ודוחה במטה שכל המרבה בעסק על אביו ועל אמו הרי זה משובח.

על כל המתים אינו מבדיל קנה שפה he does not rent the stiff cords of the
border (around the neck of a garment) שלו אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר כל קרע שאינו מבדיל קנה שפה, הרי זה קרע של תפלות. (a wanton rent (no religious significance))

ר' יוחנן פליג עם רבי יודה בתרתיי. (קרע למטה מן שפה, רוב חכמתו—ה' 7)

רבי יוחנן שמע דרבי חנינה תשיש, סלק בעי מבקרתה, גו איסרטא while in the street שמע דדמך. נחת מן חמריה, ואפיק מנא טביי דשובתא ובזעין הוציא בגדים של שבת וקרען

כיי דתנינן תמן: כהן גדול פורס מלמטן וההדיוט מלמעלן. רבי לעזר בשם כהנא: למעלן למעלן מקנה שפה, למטן למטה מקנה שפה. רבי יוחנן אמר: למטה ממש. ואתיא דרבי ליעזר בשם כהנא כר' יודה. כיון דמיקרי "קרע של תפלות"---כהן גדול מותר בו.... אין

כרבי יודה לא יפרוס כל עיקר! מאי כדון? חומר הוא בכהן גדול שאינו מבדיל קנה שפה.

על כל המתים הוא שולל לאחר שבעה, ומאחה לאחר שלשים. על אביו ועל אמו אינו מאחה עולמית. תני בשם רבי נתן האשה שוללת מיד, ומאחה לאחר שלשים. על אביה ועל אמה אינה מאחה עולמית.

אי זהו איחוי? כאריג. הסולם והקפש אין מעכבין. chain-stitch and

hem כ מותר ל"תקנם" באופן זה

על כל המתים אינו קורע אלא העליון בלבד. על אביו ועל אמו אפילו עשרה זה על גבי זה. אין אפיקרסים undergarment מעכבת. האשה אינו קורעת אלא העליון בלבד. תני רבי שמעון בן אלעזר אומר האשה קורעת את הפנימי והופכתו לאחוריה וחוזרת וקורעת את השאר.

על כל המתים הוא אסור בגיהוץ עד שלשים על אביו ועל אמו עד שנים עשר חדש. אי זהו גיהוץ? כלי צמר מגוהצין, חדשים. וכלי פשתן מגוהצין, לבנים.

על כל המתים הוא אסור בתגלחת עד שלשים על אביו ועל אמו עד שישלח פרע, או עד שיגערו בו חביריו. רבי שמואל בר אבודמי דמכת אימיה קומי מועדא תמניא יומין אתא שאל לר' מנא אמר ליה כל דבר שהוא תלוי בשבעה ושלשים הרגל מפסיק, ברם הכא עד שישלח פרע או עד שיגערו בו חביריו.

על כל המתים אינו מגלה את לבו אלא על אביו ועל אמו דברי רבי מאיר רבי שמואל בשם רבי אבודמי בר תנחום מפני שבטלת ממנו מצות כבוד.

על כל המתים אסור לילך בסחורה עד שלשים יום על אביו ועל אמו עד שיגערו בו חביריו ויאמרו לו צא עמנו.

על כל המתים הוא אסור לילך בסעודה עד שלשים יום על אביו ועל אמו עד שנים עשר חדש אם היתה חבורת מצוה או קידוש החדש מותר.

הרי שהיה מחליף בגדים כל שבעה חייב לקרוע את כולן. רבי חייה רבא ור' חמא אבוי דרבי הושעיה תריהון אמרין כולהן אסורין באיחוי. בר קפרא אמר אין לך אסור באיחוי אלא יום הראשון בלבד. אמר רבי חונא פלוגא אחרת ביניהון: מאן דמר כולהן אסורין באיחוי עושה שאר הימים כיום הראשון אפילו יש עליו כמה בגדים חייב לקרוע את כולן מאן דמר אין לך אסור באיחוי אלא יום הראשון בלבד עושה שאר הימים תוספת אפילו יש עליו כמה בגדים אינו קורע אלא העליון בלבד:

הלכה ט משנה ובראשי חדשים בחנוכה ובפורים, מענות ומטפחות, אבל לא מקוננות בזה ובזה. נקבר המת לא מענות ולא מטפחות

אי זה הוא העינוי? שכולן עונות כאחת. וקינה, שאחת מדברת וכולם עונות אחריה. שנאמר (ירמיהו ט) ולמדנה בנותיכם נהי ואשה רעותה קינה

אבל לעתיד לבוא מהו אומר? (ישעיהו כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וגומר:

גמרא רבי תנחום ברבי עילאי דמך בחנוכתא. רבי דוסא דמך בריש ירחא דניסן. עבדין ליה איברייה. mourners meal upon returning from burial סברין מימר מן דעתון דרבנן ובדקו ואשכחון דלא מן דעתון דרבנן. רבי קרוספי דמך במועדא ועבדון ליה

איברייא. סברין מימר מן דעתיה דרבי אמי. ובדקון
ואשכחון דלא מן דעתיה דר' אמי.

ואנן חמי רבנן ענין בדיבורא? מאריכין בדבור בחנוכה וכו' אמר ר' ירמיה
חבירים זריזין הן ואינן באין לידי הספד.

תני אין מוליכין חלילין לבית האבל. בחנוכה וכו' אבל מוליכין
חלילין לבית השמחה ולבית המשתה :

תם ונשלם בס"ד ו אדר ראשון תשע"א